

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Catedra Sociologie și Asistență Socială

Centrul Republican de Resurse pentru Asistență Socială

**Tineretul la răscruce de milenii:
realități și perspective**

*Materialele conferinței
din 8 noiembrie 1999*

Chișinău - 2000

CZU 316.346.32 – 053.6

T62

Culegerea include articole ale profesorilor și studenților Universității de Stat din Moldova de la specialitățile *Sociologie* și *Asistență Socială* elaborate în baza comunicărilor Conferinței din 8 noiembrie 1999 consacrată problemelor tineretului.

Se adresează tuturor celor ce se interesează de problemele tineretului la etapa actuală.

Coordonatori: **Maria Bulgaru,**
doctor habilitat, profesor
Oxana Isac,
doctor, lector superior

Editată cu sprijinul UNICEF Moldova.

**TINERETUL LA RĂSCRUCE DE MILENII: REALITĂȚI ȘI
PERSPECTIVE.** –Chișinău: USM, 2000. –144 p.

ISBN 9975-917-49-6

© USM

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	5
<i>Tatiana Comendant</i> CALITĂȚILE MORALE ALE TINERETULUI: ASPECTE DE FORMARE	7
<i>Diana Cheianu</i> TINERETUL ȘI FORMAREA PERSONALITĂȚII SOCIALE ÎN CONCEPȚIA LUI D.GUSTI	13
<i>Alexandru Nartea, Oxana Isac</i> STAREA MORALĂ A TINERETULUI ÎN CONTEXTUL SOCIETĂȚII ÎN TRANZIȚIE	17
<i>Tatiana Potapov, Angela Gligor, Vasile Negru, Oxana Isac</i> ORIENTĂRILE VALORICE ALE TINERETULUI STUDIOS	26
<i>Rodica Ceremis, Valentina Flocosu</i> CALITATEA VIEȚII TINERETULUI ÎN SOCIETATEA DE TRANZIȚIE	34
<i>Diana Lungu, Maria Bulgaru</i> ORIENTAREA RELIGIOASĂ A TINERETULUI	44
<i>Cornelia Doni, Marcela Dilion</i> ADOLESCENȚII ASTĂZI: NONCONFORMISM SAU EMANCIPARE PREMARITALĂ	53
<i>Anastasia Barbărasă, Marcela Dilion</i> PROBLEME DE CONSTITUIRE A CUPLURILOR TINERE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	61
<i>Iuliana Bujac, Zinaida Chitoroagă</i> CONCUBINAJUL (coabitarea consensuală sau uniunea liberă)	68

<i>Marcela Dilion</i> SCHIMBAREA CULTURII GENURILOR ÎN SOCIETATE PRIN INTERMEDIUL EDUCAȚIEI TINERETULUI.....	75
<i>Ludmila Cenușă, Diana Cheianu</i> MARGINALIZAREA TINERILOR ÎN SOCIETATEA ÎN TRANZIȚIE VIS-Ă-VIS DE REFORMELE SOCIALE.....	81
<i>Angela Miron, Maria Bulgaru</i> TINERETUL ȘI DROGURILE.....	90
<i>Aliona Chihai, Tatiana Spătaru</i> TINERII-DROGURILE-SIDA.....	98
<i>Oxana Isac</i> TINERETUL ÎN STRUCTURILE CRIMINALE: CONSECINȚELE SOCIALE.....	104
<i>Ruslan Sințov, Valentina Flocosu</i> CRIMINALITATEA JUVENILĂ ÎN PERIOADA DE TRANZIȚIE.....	110
<i>Diana Popa, Vasile Onicov</i> PROSTITUȚIA – FENOMEN SOCIAL.....	121
<i>Mariana Buciuceanu, Diana Cheianu</i> ROLUL ORGANIZAȚIILOR NON- GUVERNAMENTALE ÎN PROMOVAREA POLITICILOR DE TINERET.....	127
<i>Valentina Flocosu</i> TIMPUL LIBER: MIJLOC DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE A TINERETULUI.....	136

Cuvânt înainte

Realizarea cu succes a reformelor social-economice inițiate în republica noastră în perioada de tranziție la economia de piață depinde în mare măsură de nivelul de încadrare a tuturor păturilor și grupurilor sociale în acest proces. Un rol important în renovarea societății revine tineretului – grup social-demografic ce posedă o conștiință mobilă și un potențial fizic și intelectual creator necesar pentru înfăptuirea schimbărilor în diverse sfere ale vieții sociale. Fiind chemat spre slujirea neamului, tineretul este garantul continuității națiunii. De aceea, astăzi, în condițiile de reformare a societății, când se deschid orizonturile mileniului trei, tinerilor, ca promotori ai societății de mâine, trebuie să li se acorde o deosebită atenție. Ziua de mâine va fi, cu certitudine, așa cum o concepe tineretul astăzi. Din aceste considerente, la etapa actuală se impune cu necesitate studierea aprofundată și multiaspectuală a vieții celor tineri, pentru a ne forma o imagine exhaustivă despre ideile, interesele, idealurile, aspirațiile lor și planurile pe viitor, pentru a cunoaște starea de spirit în mediul tineresc, motivarea modului de viață, situația reală a tineretului în societate, precum și pentru a-i crea condiții reale în care el s-ar putea autoafirma și autorealiza. Trebuie să recunoaștem că perioada de tranziție nu numai că nu

a facilitat, ci, dimpotrivă a agravat cu mult situația tineretului. Acutizarea continuă a crizei economice, politice și sociale a generat noi probleme în mediul tineretului, acestea ținând de amplasarea lui în câmpul muncii, dezvoltarea morală și spirituală, asigurarea garanțiilor și protecției sociale, probleme care, neputând fi astăzi soluționate, dau naștere multiplelor forme de comportament delincvent – narcomaniei, alcoolismului, prostituției, criminalității etc. Indicii sociali în declin, lipsa încrederii în ziua de mâine, deprecierea valorilor provoacă dezgust și indiferentism, fapt ce se răsfrânge negativ asupra calității vieții tineretului.

Actuala conferință a fost întrunită în scopul examinării unor probleme privind condițiile sociale, politice și economice în care se dezvoltă astăzi tineretul, relevarea caracteristicilor și obiectivelor generale ale societății în tranziție vis-à-vis de tânăra generație, precum și determinarea locului și rolului tineretului, chipului și esenței lui în sistemul de relații social-economice, politice, juridice și spirituale stabilite în societate. Căci numai prin revenirea tineretului la valorile sociale supreme ne vom putea salva de pericolul autonimicirii.

CALITĂȚILE MORALE ALE TINERETULUI: ASPECTE DE FORMARE

Tatiana Comendant,
doctor, conferențiar universitar

Dezvoltarea mediului social și influența lui benefică asupra lumii spirituale a oamenilor tineri este dependentă de conștientizarea de către majoritatea absolută a membrilor societății a rolului lor activ în schimbarea spre bine a condițiilor de viață.

Exteriorizarea activismului tineretului în ceea ce privește transformarea și ameliorarea condițiilor sociale ale existenței sale e circumstanțiată de nivelul de dezvoltare a libertății lui sociale, o varietate a căreia e și libertatea morală.

Libertatea morală a tânărului în mare parte e condiționată de nivelul de dezvoltare a societății umane. E de menționat că nu poate exista o adevărată libertate morală a persoanei, dacă ea nu posedă cultură morală. Măsura conștientizării de către tineret a libertății în alegerea modului de comportament constituie esența culturii lui morale, iar aceasta din urmă, la rândul său, dezvăluie conținutul libertății morale.

Extinderea diapazonului libertății morale a tineretului presupune imediat și o creștere a responsabilității sale pentru faptele comise. Simțul responsabilității constituie un factor

deosebit de autoreglare a libertății în activitatea etică a omului tânăr și se include involuntar în conținutul culturii lui morale. În felul acesta, poate fi urmărit raportul direct: cu cât e mai înalt nivelul de dezvoltare a culturii morale a individului, cu atât e mai larg diapazonul libertății lui morale și, respectiv, gradul de conștientizare a responsabilității sale pentru faptele comise, a consecințelor lor.

Formarea culturii morale a individului e nemijlocit legată de conștiința, gândirea, spiritul lui. Interacțiunea dintre principalele componente ale conștiinței omului (concepțiile despre lume, direcționarea lor, caracterul, capacitățile intelectuale, temperamentul, experiența) și fenomenele psihice care le condiționează (percepția, atenția, voința, imaginația, gândirea, emoțiile, memoria) ne permite să observăm apariția, dinamica și particularitățile interne ale diverselor aspecte, trăsături, inclusiv a calităților morale ale personalității. Nivelul de dezvoltare a principalelor substructuri, particularitățile desfășurării proceselor psihosociale ale individului constituie un anumit nivel de predispoziție a lui pentru postulatele morale și contribuie la crearea calităților morale - atât pozitive, cât și negative.

Studierea culturii morale a tineretului prin prisma particularităților social-psihologice de dezvoltare individuală permite sesizarea momentelor-cheie ale procesului de formare a

ei. Printre acestea pot fi menționate: dezvoltarea necesităților și intereselor morale, simțul și cunoștințele etice, convingerile și orientările valorice, motivele și scopurile comportamentului, capacitatea de a aprecia faptele săvârșite, formarea calităților morale. Toate aceste componente ale conștiinței și ale comportamentului etic al personalității se integrează într-o unică formațiune – cultura morală a individului.

Etapa incipientă în procesul de asimilare a valorilor morale de către individ o constituie formarea necesităților lui morale. Marea varietate a necesităților umane, una dintre care este și cea morală, exprimă anumite particularități ale mediului social (obiectual și individual). Conform necesităților morale ale personalității se realizează transpunerea necesităților social-morale obiectiv-existente în lumea internă, în activitatea ei practică.

Drept necesitate de prim ordin în sistemul necesităților morale ale personalității se impune necesitatea de a conștientiza că ea este doar parte dintr-un tot întreg. Pe de o parte, individul simte necesitatea de a intra în contact reciproc cu alți oameni, de a-și evalua calitățile sale umane în raport cu ceilalți, iar, pe de altă parte, își exprimă dorința de a-și demonstra calitățile sale morale față de cei ce-l înconjoară (conexiune inversă). În această relație reciprocă cu alți oameni și cu sine însuși are loc procesul continuu de perfecționare morală a individului.

Așadar, raportul personalității cu valorile morale colective apare în rezultatul activității complicate a conștiinței etice, a tuturor componentelor ei. Cerințele, interesele, cunoștințele, simțurile, convingerile morale ale individului, fiecare dintre care dezvoltă și exteriorizează consecvent atitudinea sa față de ceea ce e necesar, se integrează într-o anumită poziție morală.

Valorile morale sociale, căpătate prin însușirea, conștientizarea necesităților morale de către individ, satisfăcute prin comportamentul lui, prin relațiile cu alți oameni, contribuie la formarea unui tot întreg de calități morale ale personalității. Calitatea morală constituie o totalizare specifică a însușirii și realizării de către om a unei sau altei valori morale ori a unui grup de valori apropiate ca importanță. Bineînțeles, cultivarea unei calități este un proces mai îndelungat și nu rezumă la unicul act de însușire și realizare a normelor morale. Nu toate reinterpretările, revalorificările și realizările anumitelor norme de către persoană contribuie în mod obligatoriu la amplificarea, perfecționarea calităților morale respective. Dar totalitatea calităților morale, diverse după nivelul lor de manifestare, se integrează în cultura morală a individului.

Interacțiunea tuturor momentelor principale ale procesului studiat este subordonată, întâi de toate, satisfacerii necesităților morale. De aceea fiecare component activ (interesele, simțurile, cunoștințele, etc.) are un anumit “rol” în satisfacerea

consecvență a necesității. De altfel, în rezultatul funcționării acestor componente nu numai că este satisfăcută necesitatea respectivă, dar are loc și îmbogățirea conținutului fiecăreia dintre ele, ceea ce, la rândul său, generează alte necesități de ordin superior.

Înșușirea și obiectivizarea valorii morale în comportament se transformă într-o calitate morală corespunzătoare a personalității. Însă aceleași valoare în procesul activității vitale a omului în repetate rânduri poate să apară în forma obiectului necesităților sale crescânde, adică, în virtutea condițiilor, dorințelor sale, el poate s-o interpreteze iarăși și iarăși. Dar fiecare revenire la această valoare, fiecare moment al realizării ei în comportament contribuie la o mai profundă cunoaștere a esenței ei, la o utilizare mai creatoare a valorii în activitatea vitală reală. Prin urmare, cu cât e mai sublim caracterul necesităților morale ale individului, cu atât e mai înalt nivelul de dezvoltare a calităților morale corespunzătoare lui. Cu cât mai sublime sunt necesitățile morale ale omului, cu atât mai bogată, în conținutul său, este cultura lui morală. De aici reiese: cu cât va fi mai activ caracterul activității obștești și individuale orientate spre sublimarea treptată a cerințelor morale, cu atât mai dinamic se va dezvolta procesul formării culturii morale a personalității și societății.

După caracterul lor, necesitățile morale generale se reflectă și se transformă în cultură morală individuală, prin intermediul căreia, în diferite forme ale activității comune a oamenilor, în multiplele relații dintre ei se creează o anumită atmosferă moral-psihologică a unui anume grup social, a societății în genere. Aceasta are o mare importanță pentru dezvoltarea relațiilor morale la etapa actuală. Numai prin activizarea mecanismului intern de însușire și realizare a normelor și principiilor morale, prin implementarea adâncă a posibilităților creatoare ale fiecărui individ în acest proces s-ar putea accelera în mare măsură mersul înainte al societății democratice.

Astăzi numai acea societate poate să obțină adevărata prosperitate care se bazează pe potențialul colosal al tineretului, pe inițiativa lui, pe nivelul înalt profesional, pe aspirațiile lui spre autoafirmare în diverse sfere de activitate.

Referințe:

1. T.Herseni. *Sociologie și etică*. – București, 1968.
2. T.Vianu. *Studii de filozofia culturii*. - București, 1982.
3. Parsons T. *Social system and the evolution of action theory*. -N-Y-L, 1977.

TINERETUL ȘI FORMAREA PERSONALITĂȚII SOCIALE ÎN CONCEPȚIA LUI D.GUSTI

Diana Cheianu,
lector

Există în creația gustiană un ideal spre care au fost îndreptate toate obiectivele, cercetările efectuate pe parcursul a aproape 40 de ani - tineretul și formarea personalității sociale. În *Introducere la cursul de istoria filosofiei grecești, etică și sociologie* (1910) D. Gusti întreabă: "... ce ar fi națiunea fără cultură, fără personalități sociale, ce ar fi o umanitate fără națiuni-personalități, fără națiuni care să aibă cultura lor caracteristică sufletească, economică, politică și juridică?" Această perspectivă îl conduce la problema idealului etic, a idealului social care este maximalizarea tuturor însușirilor pe care le posedă omul. Împlinirea deplină a individului, proiectarea evoluției sale pe adevăratele coordonate ale existenței umane este scopul explicit și implicit al demersului gustian. Idealul etic – personalitatea creatoare de valori culturale, care este o unitate armonioasă a iubirii de sine, a simpatiei și a religiozității, cu o voință capabilă să aleagă scopurile cele mai înalte și să folosească mijloacele cele mai potrivite pentru realizarea lor. În dependență de voință, care poate fi minimală, reală sau maximală, există diferite forme de personalități: posibilă, reală, desăvârșită.

D.Gusti ne propune drept exemplu de personalitate omul desăvârșit, care-și desfășoară armonic toate laturile ființei sale. “Personalitatea socială reprezintă sinteza singularului și a întregului social născută în laboratorul genetic al societății vii, spre deosebire de omul artificial și conformist”.

Lucrarea *Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii* (1940) vine să confirme că unul dintre obiectivele majore ale acțiunii sale era cel de formare a “personalității sociale” în rândul comunităților cu care venea în contact. Nu există individ a cărui manifestare, cât de nouă și cât de posibilă, să se fi petrecut în afara factorilor sociali. Astfel, D.Gusti a format echipele studențești în cadrul Serviciului Social, pe care le-a încadrat în cercetarea realității sociale. În cadrul acestor echipe se educă elitele societății. Activitatea echipelor studențești (2563 membri) între anii 1934-1938 a fost intensă, studiindu-se satele din diferite regiuni ale Țării, creându-se cămine culturale și organizându-se diferite expoziții pentru a demonstra potențialul intelectual care există la sate.

În acest mod, D.Gusti a întemeiat o pedagogie națională a creației și formării elitei, ale cărei principii decurg din sistemul de sociologie, etică și politică. Problema în cauză este tratată amănunțit în *Știința și pedagogia națiunii* (1941). Punctul de plecare este procesul de naționalizare, realizat prin intermediul “științei națiunii” devenită o știință a Țării, capabilă să fixeze noi orizonturi în evoluția națiunii, o nouă politică de stat, o

politică a culturii. Elitele sunt cele care trebuie să realizeze acest proiect.

Prima problemă care apare este cea a definiției conceptului de **elită**, un demers obligatoriu într-o epocă în care rolul elitelor a fost crucial. Definiția acestei categorii sociale urmează un traseu subtil, atent la întreaga configurație a vieții sociale. Pe urmele lui Pareto, sociologul român vorbește de elite la plural: “Societatea contemporană nu are nevoie de o singură elită conducătoare, cum se crede de obicei, ci de atâtea elite câte domenii de activitate națională sunt”. În concepția lui D. Gusti, elita – personalitatea socială posedă următoarele caracteristici:

- 1) *voința de a fi ceea ce ești*, adică actualizarea maximală a potențialului, a talentului personalității;
- 2) *voința de a participa la viața socială*, la structura și funcțiunea unității sociale;
- 3) *voința de a crea în cadrul națiunii valori sociale și culturale*, întrucât două lucruri încununează personalitatea socială: un maximum de responsabilitate față de sine însuși și față de țară și apoi crearea, transformarea realității pe care o cunoaște într-o realitate nouă;
- 4) *voința de a persevera în realizarea cu curaj și spirit de sacrificiu a scopurilor sociale și naționale*.

În acest mod se formează “omul nou”, “omul exemplar”, adică “personalitatea socială”.

În urma examinării societății românești, problema elitelor îi apare lui Gusti a fi acută. De aceea miza elitei este însăși miza statului. Criza acestuia din urmă trebuie înlăturată prin educarea tineretului, prin formarea de personalități sociale. Politica de esență și de adâncime ce se cere astăzi cu insistență, spre deosebire de politica formală de suprafață de până acum, este o politică de creare a elitelor. Idealul națiunii este elita.

Respingând idealul individualismului, D.Gusti a argumentat că idealul social este personalitatea socială care trebuie să-și cultive rațiunea, demnitatea și libertatea. Ea, adică personalitatea, trebuie să demonstreze: *atitudinea de a fi creatoare*, ceea ce presupune o pregătire solidă, cunoștințe și energie; *originalitate*, ce decurge din modul propriu de a gândi și a acționa; *atitudine morală de a renunța la tentații* și de a înfrunta dificultăți; *responsabilitate*, ce derivă din modul în care personalitatea interpretează subiectiv condițiile obiective; *demnitate* ș.a. În concepția gustiană, personalitatea este o individualitate creatoare de valori sociale, o individualitate originală și demnă.

Referințe:

D.Gusti. *Opere, vol. V. Fragmente autobiografice. Autosociologia unei vieți*. - București, 1971.

STAREA MORALĂ A TINERETULUI ÎN CONTEXTUL SOCIETĂȚII ÎN TRANZIȚIE

Alexandru Nartea,
student, anul III, Sociologie

Oxana Isac,
doctor, lector superior

Teoriile sociologice susțin că în condiții de schimbare socială apare confuzia normelor, fără să mai existe o limită clară între ceea ce este permis și ceea ce nu este permis, altfel spus, nu există un cod normativ bine definit. Această stare de dezintegrare a vechiului cod în condițiile în care noul încă nu este cristalizat este denumită “anomie”. Lipsiți de orientările tradiționale, oamenii sunt dezorientați și manifestă tendința de a încălca și legile (normele, regulile) care există și de a eluda instituțiile sociale.

Fenomenul de moralitate a tineretului (adesea înțeles greșit) în contextul societății în schimbare capătă noi caracteristici și dimensiuni, devenind astfel obiectul abordărilor investigațiilor științifice.

Problema “îmoralității tinerilor” este generată de două premise majore:

- imoralitatea ca efect al vârstei specifice (tinerețea);

- imoralitatea ca efect al schimbărilor sociale ce se desfășoară în perioada de tranziție.

Tinerețea este cea mai complexă etapă de dezvoltare a tânărului în drumul spre maturitate. Ea pare să ridice mari dificultăți, datorită frecvențelor perturbări fiziologice, dezechilibre afective, devieri de caractere și tulburări de conduită care însoțesc, adeseori, dezvoltarea. În acest sens se vorbește despre o “criză” a vârstei tinere, constând în numeroase conflicte interne și externe (așa-numitele “conflicte de dezvoltare”), acte impulsive sau conduite deviante, exprimate prin ostilitate față de părinți, revoltă contra interdicțiilor educative, respingerea modelelor culturale și a normelor morale propuse de adult și afirmarea unor modele contestate de conduită.

Dezvoltarea biologică se diversifică și se individualizează, sensibilitatea și imaginația se îmbogățesc, conduita devine tot mai instabilă, aspirațiile se nuanțează dobândind noi valori, creativitatea se afirmă din ce în ce mai vizibil, prin multiple inițiative personale, care adeseori îl obligă pe tânăr să intre în conflict cu ambianța. În această perioadă cele mai multe conflicte sunt cele avute cu părinții. Dependența materială a tinerilor față de părinți nu implică și o dependență din punct de vedere al înțelegerii și al respectării normelor morale impuse de

ei. Oponându-se adulților, tinerii își afirmă dorința de a fi autonomi din punct de vedere moral, de a-și impune dreptul la identitate personală, prin contestarea unui univers valorico-normativ impregnat de prejudecăți, perceput ca fiind străin, opus chiar idealurilor, valorilor și normelor general acceptate.

Prin constrângerile, interdicțiile și normele ei, societatea adulților este pentru tânăr o societate represivă. Tinerețea - perioada de puternică “criză” produsă de ruptura cu vârsta copilăriei, implică o serie de limitări ale libertății pe care tânărul le resimte ca o frustrare, ca un atentat la drepturile sale firești de a se manifesta ca personalitate. O asemenea criză este generată, se pare, chiar de ambiguitatea statusului de tânăr: *tânărului i se neagă identitatea de copil, dar nici nu i se recunoaște încă capacitatea de a îndeplini rolurile adultului*. Pentru acest motiv recunoașterea identității personale este prea puțin explicită, iar ezitarea adulților de a acorda un status aparte tânărului privează pe acesta de rolul social la care aspiră să-l exercite încă de pe acum în viața socială și îl fac dependent în continuare de adult.

Imaturitatea, egocentrismul, nonconformismul în ținută sau limbaj, fumatul sau consumul de alcool, indisciplina, agresivitatea sunt doar câteva din conduitele specifice perioadei de oscilație între statusul de adult și poziția de copil a tânărului, care-i conferă sentimentul independenței față de adult.

Este o prejudecată să compari în mod mecanic comportamentul tânărului cu cel al adultului și să-i atribui primului discernământul și conștiința imperativelor morale ale ultimului. De aceea nu putem pune semnul egalității între comportamentul adultului și cel al tânărului.

Noțiunea de discernământ moral apare, în cazul tinerilor, confuză și fără referent real. Unii tineri pot avea, de pildă, o înțelegere adecvată a conținutului noțiunilor morale, dar să nu știe sau chiar să refuze să acționeze potrivit acestei înțelegeri.

Cunoașterea imperativelor morale nu este însă suficientă dacă nu este însoțită și de o motivație afectivă. De multe ori adultul are tendința de a impune tânărului propriul său model moral, sancționând orice abatere de la acest model în numele unor principii educative, impersonale, a căror nerespectare echivalează pentru adulți cu excepția.

Procesul de socializare a tinerilor nu trebuie să aibă ca scop învățarea conformității și a obedienței, ci dobândirea creativității și a unui comportament moral autonom. O mare parte din comportamentele tinerilor sunt influențate de modul în care ele au fost etichetate de către adulți, uneori tânărul interiorizează această etichetare în imaginea sa despre sine și se comportă în acord cu ea.

Eficiența transformărilor renovatoare din societate, depășirea situației critice în sferile economică, socială, spirituală sunt determinate în mare parte de nivelul de încadrare a tineretului în noile relații de producție, precum și de starea lui morală. Cu cât personalitatea posedă o conștiință morală mai dezvoltată, un nivel spiritual și intelectual mai înalt, cu atât e mai mare gradul ei de responsabilitate pentru comportarea în societate și, deci, mai productivă activitatea ei în diferite sfere ale vieții sociale.

Investigațiile sociologice efectuate permit să fixăm unele trăsături caracteristice stării morale a tineretului la etapa actuală, precum și să stabilim anumite calități dominante în comportarea și conștiința acestuia. În una din cercetări, efectuată de către colaboratorii Secției de Sociologie a Institutului de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe din Moldova, respondenților li s-a propus o listă de calități și însușiri pentru a determina cele mai esențiale caracteristici proprii tineretului contemporan. Răspunsurile obținute pot fi clasificate în două blocuri: de nuanță pozitivă și negativă. Efectuând o comparație între ele, s-a stabilit că în ierarhia însușirilor și calităților propuse respondenților pentru selectare aprecierile pozitive au fost plasate pe ultimele locuri. Astfel, numai fiecare al șaselea chestionat a indicat că tineretului îi este proprie dragostea de

muncă; 13% - un nivel înalt de studii, cultură; 12% - consecvența în atingerea scopurilor propuse, responsabilitatea, sinestătornicia; 8% - activismul politic, 5% - generozitatea și inteligența. În același timp, majoritatea respondenților au fost de părere că generației tinere îi sunt mai mult caracteristice: indiferența totală și pasivitatea -39%, specula, hoția -31%, dorința de a fi în viață numai consumator - 26%, beția, narcomania, toxicomania, prostituția - 25%, cruzimea, cinismul, violența -15%.

Părerile experților în această privință practic nu diferă de cele ale tinerilor chestionați. Grupul social-demografic având cel mai înalt potențial de activitate își dezvăluie capacitățile sale în afara sferei de muncă, culturii, politicii, manifestându-se preponderent printr-o comportare imorală, asocială.

După părerea respondenților, cauzele fenomenelor negative, atestate în mediul tineretului, sunt: aproximativ 42% consideră drept cauză principală nivelul scăzut de cultură, spiritualitate, fiecare al treilea - lipsa de pedeapsă, permisiunea de a face ce vrea, 27% - lipsa unui mecanism de protecție social-juridică, fiecare al patrulea - nerespectarea principiilor echității sociale, familia nereușită, 18% - influența elementelor criminale.

Rezultatele sondajului denotă că opiniile respondenților diferă în dependență de vârstă, nivelul de studii și sfera de

activitate. Alți indici social-demografici, profesionali nu influențează deloc, sau doar într-o mică măsură, asupra răspunsurilor obținute. Astfel, în funcție de vârstă a fost stabilită următoarea legitate: cu cât mai mică e vârsta tânărului respondent și cu cât mai jos e nivelul lui de studii, cu atât mai mult crește în el încrederea că pentru faptele comise el nu va fi pedepsit, deoarece consideră că în condițiile de astăzi i se permite să facă tot ce vrea. El acceptă influența elementelor criminale asupra comportamentului său. În același timp, tineretul cu un nivel înalt de studii, în vârstă de 26-30 de ani, consideră drept cauză principală a fenomenelor negative în societate nivelul scăzut de cultură și spiritualitate.

Din aceste considerente, majoritatea tinerilor chestionați (54%), precum și experții (80%) consideră că întru prevenirea fenomenelor negative în mediul tineretului este necesar, în primul rând, de a schimba relațiile economice din societate în așa fel ca oamenii să obțină șanse egale pentru prosperarea lor materială, dezvoltarea culturală, morală și spirituală.

Alte măsuri, care, după părerea tinerilor chestionați și experților, ar putea contribui la îmbunătățirea stării morale a tineretului țin de asigurarea pretutindeni a echității sociale (respectiv 32% și 28%), precum și de accentuarea controlului asupra respectării legilor în societate, aplicarea unor măsuri de

pedeapsă mai drastice (respectiv 52% și 27%), formarea mediului social-cultural favorabil pentru buna funcționare a valorilor și normelor morale.

Tabelul 1. Opiniile respondenților, în funcție de vârstă și studii, despre cauzele fenomenelor negative din mediul tinerețului (în %)

Cauzele	Pe întregul masiv	Vârsta (ani)				Studiile			
		Până la 17	17-21	22-25	26-30	Medii incomplete	Medii generale	Medii speciale	Superioare
Familia nereușită	25	37	28	27	19	35	30	22	12
Lipsa de pedeapsă, permisiunea de a face ce vrea	33	42	30	37	30	39	33	33	30
Influența elementelor criminale	18	31	17	19	15	23	21	16	11
Nerespectarea principiilor echității sociale	26	18	28	30	24	30	22	27	29
Nivelul scăzut de cultură, spiritualitate	42	48	37	37	48	35	43	40	49
Lipsa unui mecanism social-juridic de protecție	27	29	26	30	24	31	23	26	34

Evident, situația tinerilor în toate sferile vieții sociale în condițiile societății în tranziție este mai dificilă decât a celorla

din societățile stabile. Și aceasta pentru că suntem afectați dublu: atât de prejudecățile adulților și neînțelegerea între aceste două generații devenită tradițională, cât și de starea precară a societății perturbate de schimbările sociale.

Referințe:

1. I.Mărginean. *Tineretul deceniului unu. Provocările anilor '90*, - București, 1996.
2. P.Kun. *Tineretul și dimensiunea sa valorică*.
- Timișoara, 1996.
3. *Realitatea socială: procese de transformare și interacțiune în societate*. - Chișinău, 1996.

ORIENTĂRILE VALORICE ALE TINERETULUI STUDIOS

Tatiana Potapov, Angela Gligor, Vasile Negru
studenți, anul II, Sociologie

Oxana Isac,
doctor, lector superior

Pentru a stabili portretul social al tineretului la etapa actuală, o importanță primordială are studierea orientărilor valorice. Prin noțiunea de *orientări valorice* subînțelegem valorile sociale acceptate de personalitate în calitate de scopuri ale activității sale vitale și mijloace de realizare a lor. Formând nivelul superior al ierarhiei predispozițiilor individului față de un anumit mod de percepere a condițiilor de viață, precum și față de comportamentul lui, orientările valorice au funcția de reglatori importanți ai comportării personalității și servesc drept criterii de bază în luarea unor decizii însemnate. Din aceste considerente, precum și pornind de la faptul că transformările radicale din republică au produs modificări esențiale în conștiința individuală și de masă a tineretului, studierea și cunoașterea orientărilor valorice ale tinerilor capătă o deosebită importanță.

Generația tânără de astăzi s-a pomenit în condiții de o extremalitate dublă, schimbările radicale în sfera social-economică, politică și spirituală favorizând o criză acută a

conștiinței valorice individuale. Cataclismele economice, lipsa garanțiilor sociale condiționează nemijlocit decăderea valorilor de o semnificație axiologică în viața fiecăruia, amara desperechere dintre gând și faptă.

La Facultatea de Filosofie și Psihologie a U.S.M. a fost realizat un mic sondaj având tematica: “Orientările valorice ale tineretului studios”, în eșantion încadrându-se reprezentanți ai tuturor specialităților din toți anii de studii.

Pe parcursul cercetării am urmărit scopul de a obține în mod operativ o informație cât mai veridică, obiectivă privind aspectul sociocultural al vieții studenților. Aplicând metoda anchetării, am ținut să abordăm diverse aspecte de ordin moral, ocupațional, politico-informativ, religios, material etc., pentru a clarifica spre ce aspiră respondenții noștri, ce idealuri tind să realizeze, din ce generație fac parte. Anume așa a și fost formulată una din întrebări. Răspunsurile au fost diverse. Astfel, o bună parte din respondenți se autoapreciază în mod negativ, 45 la sută afirmând că fac parte dintr-o generație “dezorientată”. Prevalează totuși numărul de opinii având caracter optimist, 33% se încadrează într-o generație “optimistă”, 5% fac parte dintr-o generație mult-promițătoare, 18% dintr-una “cu un viitor luminos”. În total pe poziții pozitive s-au situat 51 la sută din respondenți și doar 4% sunt cuprinși de un pesimism total,

având ferma convingere că fac parte dintr-o generație “pierdută”.

Vom remarca că la întrebarea “*Spre ce sunt orientate interesele tinerilor de astăzi?*”, 41% din numărul celor chestionați au menționat bunăstarea materială; 30% consideră că interesele tinerilor se axează pe distracții; succesul ocupă locul 3, cu 21% , iar studiile, cu doar 6%, sunt plasate pe locul 4.

Problema succesului în viață este privită sub același aspect: 38% din numărul respondenților sunt de părerea că succesul în viață îl garantează banii, bunăstarea materială; 21% - propria afacere, diverse relații și doar 15% menționează studiile și profesionalismul ca factori ce determină succesul. Prietenii adevărați sunt amintiți doar de 10% din respondenți, iar liniștea sufletească și relațiile trainice în familie - de 11 și 5% respectiv.

La propunerea de a selecta 3 *valori de maximă importanță în viață*, 72% din numărul respondenților au menționat capacitățile intelectuale înalte, 53% - cariera, succesul în afaceri, 48% - dragostea. Banii în acest clasament se situează pe locul 6 după “prietenie” și “relațiile trainice de familie,” cu doar 21%. Aceste date contrazic în mare măsură răspunsurile primite la întrebările de mai sus, unde banii se situează pe locul 1, astfel ele insuflă o oarecare doză de optimism, deoarece, necâtând la faptul că și interesele, și succesul se axează astăzi pe bani, așa

valori ca “inteligența”, “dragostea” etc. ocupă locul de frunte în conștiința respondenților.

Analizând datele empirice s-a constatat, de asemenea, că 50% din respondenți își fac studiile la facultate pentru că le place profesia; 20% pur și simplu doresc să obțină diplomă; doar 14% urmăresc perspectiva unui salariu bine plătit; 10% posedă capacități deosebite în domeniul respectiv; 2% își fac studiile pentru că nu doresc să satisfacă serviciul militar, iar 3% vor să continue tradiția familială.

O bună parte din cei chestionați susțin la fel că *valoarea studiilor superioare* constă astăzi în aceea că ridică la un nivel mai înalt cultura generală - 47%, deschid largi orizonturi – 31%. Însă e clar văzut faptul că studiile, capacitățile intelectuale nu sunt deloc suficiente astăzi pentru a asigura un mod cât de cât decent de viață, ceea ce-i și face pe respondenți să pună accentul pe aspectul economic, material în determinarea factorilor ce garantează succesul și orientările tinerilor. E regretabil adevărul confirmat de 52% din respondenți care susțin că în condițiile de astăzi studiile superioare au devenit un factor de discriminare socială, afirmând că doar cei înstăriți au acces la facultățile de “prestigiu”; și totuși, 42% din numărul celor chestionați opinează că un student capabil se va manifesta la orice facultate.

Planurile pe viitor ale studenților sunt în mare măsură afectate de situația economică din țară ce s-a creat. Astfel, 28% din numărul celor intervievați intenționează să plece, după ce își vor termina studiile, peste hotare în căutare de lucru sau să-și continue studiile, 21% planifică să-și practice profesia în structurile non-guvernamentale și doar 16% - în structurile de stat. Nu este deloc impunător numărul celor ce vor să-și continue studiile - doar 12%. Nu au careva planuri pe viitor 13% din numărul celor chestionați.

Foarte clar au fost puse în evidență valorile recunoscute de maximă importanță în relațiile de prietenie. Astfel, la întrebarea „*Cum ar trebui să fie, în viziunea D-stră, un prieten adevărat?*” respondenții au situat pe prim-plan sinceritatea - 79% din opțiuni; pe locul doi – inteligența, 75%; își doresc un prieten credincios 42%; unul comunicabil – 39%; un prieten bogat – 8%; simpatic – 8% și 5% își doresc un prieten reprezentabil.

O prietenie sănătoasă și trainică deseori servește drept *fundament în formarea familiei*. Astfel, 64% din numărul celor chestionați au avertizat asupra faptului că în cazul întemeierii familiei rolul principal îl are dragostea, armonia în cuplu; 37% menționează situația materială și 2% sunt de părerea că acordul părinților condiționează întemeierea unei familii trainice. Ținând seama de faptul că 92% din respondenți sunt celibatari, am

solicitat opinia lor privind practicarea concubinajului la noi în țară și am constatat că 45% din cei chestionați consideră că acesta este un lucru normal și chiar plauzibil, 18% sunt de părerea că este o modă venită din Occident și doar 11 la sută nu acceptă asemenea relații.

Merită a fi menționat faptul că pentru o bună parte din cei chestionați (52%) un rol important în viață îl joacă *religia*, ceea ce este un fenomen lăudabil, de altfel puțin caracteristic tinerilor de astăzi, 34% atribuie factorului religios un rol puțin important în viață, iar pentru 14% religia nu joacă în viață nici un rol.

Cu scopul de a scoate în relief modul în care studenții apreciază *situația creată la momentul actual în Republica Moldova* am inclus în anchetă un șir de întrebări referitoare la consecințele economiei în declin și efectele ei asupra moralității.

Astfel, 40% din respondenți afirmă că numărul oamenilor socialmente vulnerabili este în creștere permanentă pentru că “ei nu au posibilități reale de a-și asigura un trai mai bun”, 30% consideră că “ei se află în asemenea stare deoarece nu au tărie de caracter și sunt leneși”, iar 13% susțin că “de vină e vechea ideologie de care aceștia încă nu s-au dezis”, 7% sunt de părerea că “situația lor s-a creat din cauza că ei nu știu să fure”.

La întrebarea dacă poate fi astăzi asigurată bunăstarea materială în mod cinstit, s-a conturat în fond o atitudine

similară: 42% din numărul celor intervievați au răspuns că asemenea cazuri sunt excepționale; 22% susțin că astăzi nu există posibilități reale pentru a trăi cinstit și doar 23% au răspuns afirmativ “Da, de ce nu?”

Însă, cu toate că consideră că e greu astăzi să-ți asiguri un trai decent în mod cinstit, 67% au respins categoric perspectiva de a-și soluționa problemele materiale activând în structuri criminale, 15% afirmă însă că “astăzi acesta-i un mod normal de a câștiga bani”, iar 11% “vor accepta, dacă vor fi siguri că nu vor fi pedepsiți”.

Generația tânără de azi este subiectul transformărilor social-politice ce se desfășoară în țară. O bună parte din studenții U.S.M. sunt încadrați în structuri sindicale, partide politice, fapt ce ne-a determinat să includem în anchetă întrebarea: ”*Ce atitudine aveți față de politică?*” Majoritatea studenților de la facultate au dat o apreciere pozitivă evenimentelor politice, însă la viața politică nu participă 62% din numărul de respondenți; 17% manifestă o atitudine negativă față de politică, iar 6% din cei chestionați manifestă un interes vădit și participă activ la viața politică; 15% manifestă o indiferență totală, neavând oarecare viziuni politice.

La întrebarea “*Soluționarea căror probleme ale tineretului v-ar preocupa în mod deosebit dacă se va întâmpla să fiți ales*”

Președinte al țării?', 78% din cei intervievați menționează asigurarea studiilor calitative; 76% indică problema încadrării în câmpul muncii; 51% din respondenți pun în prim-plan problema asigurării materiale; 37% - problema organizării timpului liber.

În general s-ar putea spune că în condițiile actuale tinerii devin tot mai practici, mai pragmatici, conformându-se realității, tinzând totodată și la perfecționarea spirituală. Pentru a favoriza soluționarea problemelor cu care se confruntă astăzi tânăra generație, trebuie să cunoaștem interesele și planurile ei pe viitor, orientările valorice, să apreciem la justa valoare rolul de avangardă al tineretului - viitorul și speranța țării, creându-i condiții pentru realizare și autoafirmare.

Referințe:

1. I.Mărginean. *Tineretul deceniului unu. Provocările anilor '90.* –București, 1996.
2. P.Kun. *Tineretul și dimensiunea sa valorică.* – Timișoara, 1996.

CALITATEA VIETII TINERETULUI ÎN SOCIETATEA DE TRANZIȚIE

Rodica Ceremis,
studentă, anul III, Sociologie

Valentina Flocosu
lector

Modificările survenite în Republica Moldova, în perioada de tranziție de la un sistem vechi la unul nou, au atras după sine schimbări sociale. Totodată, unele transformări de primă importanță ce se cer a fi realizate, spre exemplu, edificarea economiei naționale sau restructurarea ei, atrag după sine costuri sociale considerabile. Acestea sunt dependente de politicile și programele de reformă elaborate și promovate în acest scop.

În cazul societății noastre constatăm, pe de o parte, că reformele economice sunt abia la început de cale, iar, pe de altă parte, costurile sociale (măsurate prin inflație, șomaj, scăderea nivelului de trai etc.) au atins deja cote alarmante.

Referindu-ne la poziția tineretului în structura socială a Republicii Moldova, vom constata că actuala generație tânără se confruntă, în funcție de particularitățile de vârstă, cu probleme cu totul diferite în comparație cu generația precedentă.

Tabelul 1. Evoluția calității vieții (1996 – 1998)

Indice	Calitatea vieții	Anii	Ani	
			18-24	25-29
Alimentația	Bună	1996	70	66
		1998	63	52
	Proastă	1996	30	34
		1998	37	48
Averea, imobilul	Bună	1996	48	48
		1998	58	50
	Proastă	1996	52	52
		1998	42	50
Starea materială	Bună	1996	16	12
		1998	16	8
	Medie	1996	50	48
		1998	51	44
	Proastă	1996	34	40
		1998	33	48
Îmbrăcămintea	Bună	1996	67	59
		1998	67	55
	Proastă	1996	33	41
		1998	33	45
Starea sănătății	Bună	1996	48	45
		1998	44	35
	Medie	1996	42	42
		1998	44	42
	Proastă	1996	10	13
		1998	12	23

Astfel, datele prezentate în tabelul de mai sus, atestă o deteriorare a tuturor indicilor calității vieții tineretului.

Prin “calitatea vieții” înțelegem “un concept evaluativ, fiind rezultanta raportării condițiilor de viață și a activităților care compun viața umană la necesitățile, valorile, aspirațiile umane”.

Principalele dimensiuni de apreciere a calității vieții sunt *accesul social și standardul economic*.

Prima dimensiune, accesul social, include în sine următorii indicatori:

- accesul la formele de învățământ dorite, care este astăzi destul de limitat, deoarece au luat amploare formele de instruire prin contract, prin care se reduce cu mult numărul tinerilor dotați și dornici de a însuși o specialitate;
- posibilitățile de încadrare în câmpul muncii, astăzi de asemenea reduse cu mult;
- posibilitățile de afirmare în viață.

Tinerii sunt conștienți de faptul că în prezent au mai puține șanse de a-și găsi un loc de muncă, că au mai puține posibilități de a se realiza și autoafirma în viață. Este important să menționăm aici rolul primordial al școlii în plasarea individului în spațiul profesional și cel social până la perioada de tranziție.

Însă, odată cu trecerea la un nou tip de relații sociale situația tinerilor s-a schimbat radical. Astăzi, după terminarea școlii sau facultății, ei se află în permanentă căutare a locului de

muncă. Mulți dintre tineri fie că așa și nu-și găsesc de lucru, fie că sunt nevoiți să îndeplinească munci necalificate.

Tinerii sunt afectați de șomaj, deseori fiind concediați. Dacă pentru persoanele adulte legislația muncii prevede cât de cât o protejare a locului de muncă, pentru tineri astfel de reglementări sunt mult mai limitate. Ca regulă, ei sunt ultimii veniți și primii concediați.

Conform datelor oferite de Departamentul de Statistică, 62% din șomerii înregistrați la oficiile forței de muncă sunt tineri sub 30 de ani, peste 250 mii de tineri sunt în șomaj tehnic (concedii neplătite).

Pe de o parte, aceasta se datorează faptului că tinerii, oricât de dornici ar fi de a iniția o afacere, nu au o pregătire conformă noilor cerințe. Pe de altă parte, nu dispun de resursele necesare lansării unei activități particulare, astfel încât ajung să lucreze doar la patron.

A doua dimensiune a calității vieții tinerilor o reprezintă standardul economic (starea materială, spațiul locativ etc.). În dependență de standardul economic, distingem următoarele categorii de tineri:

- tineri fără venit propriu. De regulă, acești tineri locuiesc cu familia de origine, de care sunt dependenți din punct de vedere material;

- tineri, care beneficiază de alocații sociale – burse, indemnizații, ajutoare, pensii;
- tineri cu venituri proprii, câștigate în urma unor activități. În ceea ce privește veniturile, sursa principală a acestora îl reprezintă salariul.

Analizând sursele veniturilor celor chestionați, constatăm că pentru fiecare al doilea tânăr principala sursă de venit îl constituie salariul și alte venituri din activitatea de bază. Fiecare al treilea respondent continuă să se bizuie pe ajutorul bănesc de la părinți, rude. Aceștia sunt: elevii, studenții, familiile nou-create. 15% din respondenți au indicat că au venituri din activități ocazionale. În funcție de mediul rezidențial, ponderea celor care au venituri din activități ocazionale este mai mare în orașe (22,1%) și mai mică la sate (11,7%).

Conform datelor furnizate de SISI “OPINIA“, s-a constatat că circa 52% din numărul tinerilor chestionați indică că au starea materială medie, iar 33% - proastă.

Starea materială a familiilor tinere depinde, în mare măsură, de venitul bănesc pe membru de familie. Potrivit datelor, 60% din respondenți au menționat că venitul mediu lunar pe membru de familie este sub 100 lei, fiecare al cincilea - 101–150 lei, 9,7% - 151-250 lei, 5,1% - 251-400 lei. Conform

calculelor economiştilor, coşul minim de consum în republică pe luna septembrie 1999 constituia 830 lei pentru o persoană.

Analizând datele prezentate mai sus, au fost scoase în evidență cauzele reducerii nivelului de trai al tinerilor:

1. Familiile, care au în componența sa tineri, aceștia fiind elevi, studenți fără surse proprii de existență, sau fiind prost remunerați, respectiv nivelul scăzut al ajutoarelor de șomaj;
2. Salariile tinerilor sunt mai mici decât salariul mediu stabilit, ei ocupând posturi mai prost plătite, nebeneficiind de sporuri de vechime în muncă substanțiale;
3. Reducerea cheltuielilor la capitolul protecție socială și inflația au dus la scăderea capacității de cumpărare, a prestațiilor destinate tinerilor: alocații, burse etc.;
4. Condițiile restrictive de acordare a burselor au avut drept consecință reducerea substanțială a ponderii studenților bursieri;
5. Creșterea accentuată a unor genuri de cheltuieli specifice tineretului (chiria la particular, cazarea în cămin, masa la cantină, vestimentația la modă etc.);
6. Nevoia unor cheltuieli sporite prilejuite de întemeierea unui nou cămin (locuință, mobilă etc.). Aceste cheltuieli

determină pe mulți tineri să-și restrângă consumul sau chiar să contracteze împrumuturi împovărătoare;

7. Sprijinul din partea părinților rămâne esențial pentru tineri.

Însă, în perioada actuală, și această capacitate a familiei de a-și ajuta copiii a scăzut, devenind un factor ce contribuie la deteriorarea standardului de viață al tineretului.

Totuși, perioada de tranziție a creat și unele oportunități ce contrabalansează tendința de scădere a nivelului de trai: posibilitatea de a se lansa în afaceri, de a lucra la unele întreprinderi private, de a avea surse suplimentare de venit.

O problemă a tinerilor o constituie *spațiul locativ*, problemă care a luat proporții de masă, deoarece astăzi a scăzut (sau a dispărut completamente) numărul de locuințe date în exploatare. Totodată, mărimea salariului mediu nu le permite tinerilor să-și cumpere locuințe proprii.

Odată cu încheierea căsătoriei, neexistând soluții eficiente de rezolvare a problemei spațiului locativ, problema se va agrava și mai mult, decalajul dintre cerere și ofertă devenind tot mai pronunțat.

Rezultatele cercetărilor sociologice denotă că cea mai mare parte din tineret dispune de anumit spațiu locativ. Astfel, fiecare al doilea chestionat a menționat că locuiește în casa părintească, fiecare al cincilea – în apartament particular.

40% din tinerele familii locuiesc împreună cu părinții. Circa 25% din cei chestionați nu dispun de locuință proprie, 12% au apartamente care se află în posesia primăriei sau întreprinderii, organizației, 6,3% închiriază un apartament sau odaie la particulari, 4% au indicat că au o odaie în cămin.

Ponderea celor care au casă particulară este mai mare la sate (82%) și mai mică în municipii (19%) și orașe (49%).

Înrăutățirea condițiilor de trai afectează dispoziția tineretului, bunul lor simț. Astfel, numai 16% din tineri afirmă că au dispoziție bună, 52% - nici bună, nici rea și 32% - proastă.

În continuare vom examina soluțiile posibile pentru ridicarea nivelului de trai.

Reieșind din cele relatate, ar putea să apară întrebarea, dacă în adoptarea măsurilor de protecție socială, în crearea legislației vizând reformele economice, politice și sociale, prioritate trebuie să aibă generația tânără.

Următoarele judecăți sunt invocate pentru a argumenta răspunsul pozitiv la această întrebare:

1. Teama de efectele negative ale nivelului redus al calității vieții traduse în atitudini și comportamente antisociale: criminalitate, vandalism, droguri etc. constituie răspunsul tinerilor marginalizați la adresa unei societăți incapabile să susțină nivelul lor de viață, de aspirații. Nerezolvarea

problemelor tinerilor legate, în principal, de lipsa locului de muncă, care este cea mai importantă sursă de venit, a dus la schimbări în sistemul de valori și aspirații ale tinerilor.

2. Inutilitatea unei părți importante a capitalului uman. Nu trebuie uitat faptul că tinerii reprezintă un potențial social care merită investiții pe termen lung prin amortizarea costurilor în termen scurt.

Deoarece problemele tinerilor sunt, în parte, reflectare a contextului economic general, este importantă cunoașterea orientărilor sistemului de politici sociale. Trei direcții majore sunt urmărite în adoptarea politicilor sociale față de tinerii șomeri:

- politici orientate spre îmbunătățirea pregătirii generale a tinerilor pentru piața muncii;
- politici orientate spre îmbunătățirea pregătirii profesionale a tinerilor, prin programe de calificare și recalificare;
- politici de creștere a numărului de locuri de muncă.

Organele de stat trebuie să acorde ajutorul necesar acelor tineri care doresc să întreprindă o acțiune economică privată, scutindu-i de impozite pe perioada inițială, sprijinul legislativ care să le asigure condiții pentru realizarea mărfii etc.

La fel se impune diminuarea “explozării prețurilor” prin înviorarea și redresarea economiei naționale, accentul fiind pus pe dezvoltarea preponderentă a industriei în scopul producerii mărfurilor de calitate. În acest fel s-ar crea locuri de muncă, prețurile ar scădea datorită circuitului valutei naționale în țară.

E nevoie și de o politică socială privind asigurarea cu spațiu locativ. Să se acorde împrumuturi optime tinerilor pentru ca aceștia să-și poată cumpăra locuințe.

Deci, ideea fundamentală pentru orientarea evoluției structurii sociale, a mecanismului de transfer intergenerațional și de stratificare intergenerațională privește constituirea și consolidarea unor procese prin care să se realizeze o cât mai firească selectivitate a competențelor, pe baza egalității șanselor de acces social, o elită socială, politică și economică profesionistă și responsabilă, distribuția rațională a veniturilor și averilor, redistribuția bazată pe necesitățile reale ale păturilor sociale, intervenții private și publice de sprijin a celor aflați în nevoie.

Referințe:

1. I.Mărginean. *Tineretul deceniului unu. Provocările anilor '90.* - București, 1996.
2. Gh.Barbu. *Sărăcia și impactul său asupra generațiilor tinere*// Calitatea vieții. – 1996. - Nr.1-2.

ORIENTAREA RELIGIOASĂ A TINERETULUI

Diana Lungu,
studentă, anul IV, Sociologie

Maria Bulgaru,
doctor habilitat, profesor universitar

Locul și rolul religiei în societatea contemporană prezintă interes pentru orice om, indiferent de vârstă, sex, profesiune și alte deosebiri. Concomitent, chiar și printr-o observație empirică, necălăuzită de metodele științei, se constata că starea de religiozitate nu este bunul spiritual care necesarmente caracterizează astăzi individul și nu are o importanță primordială.

Ca păstrători a ceea ce se numește tradițional “credința strămoșească” sunt mai degrabă generațiile vârstnice, tineretul manifestând o vădită indiferență față de credințele și ritualurile religioase. Să vedem, deci, care este atitudinea adevărată a tineretului față de religie. Tineretul de azi se confruntă cu o multitudine de probleme. Fiecare tânăr caută să-și găsească o autoritate, o persoană în care ar avea încredere. De aceea în majoritatea cazurilor caută să adere la vreo grupare unde tânărul ar putea să se afirme și unde s-ar simți bine. Adesea însă ajung la concluzia că și-au făcut prea multe iluzii despre această

grupare și, cuprinși de dezamăgire, se avântă în căutarea altor drumuri. Întrebările ce îi preocupă pe majoritatea tinerilor sunt:

- Care este scopul vieții ?
- Încotro merge lumea?
- Mai am un viitor?
- Cine ne poate oferi o orientare demnă de încredere?

Există, desigur, multiple și diverse răspunsuri la aceste întrebări. O parte din tineri consideră totuși că Dumnezeu i-ar putea orienta în viață sau chiar le-ar putea soluționa problemele personale. Dar în căutarea lui Dumnezeu mulți din ei ajung să fie incluși în grupări pseudoreligioase precum sunt, de exemplu, organizațiile Moon, Bahai, Sataniștii și altele care le schimbă atitudinea față de mediul înconjurător și relațiile lor cu oamenii.

Firește, fiecare tânăr are libertatea de a-și alege religia, modul de legătură cu Dumnezeu, corespunzător caracteristicilor personalității sale. Unele organizații religioase, practicând lipsa de “transparență,” înșelarea conștientă și deliberată, atrag tinerii în asociații, grupuri, conjuncturi pe care ulterior aceștia le regretă.

O asemenea situație este rezultatul unui șir de schimbări sociale. Astfel, modernizarea și tranziția spre economia de piață este însoțită de un accentuat proces de instabilitate demografică.

Vechile comunități, mai ales cele sătești, unde tradiția religioasă era mai puternică, își pierd populația tânără. Noile condiții de viață ale celor plecați, preponderent vulnerabile, insatisfacțiile, dificultățile de integrare contribuie la sărăcirea vieții spirituale, la epuizarea înclinațiilor spre puritate, sublim, sacru.

Se creează impresia că viața este brutală, morala este în declin, iubirea aproape este inefficientă, grija părintească pentru orfani, bătrâni, copiii în dificultate e tot mai greu de îndeplinit. Oamenii resimt ruptura adâncă dintre dorințe, trebuințe și posibilitatea satisfacerii lor. Cei abandonăți, singuri, lipsiți de afecțiune și înțelegere, se refugiază adesea în secte, unde, chiar dacă și iluzoriu, găsesc pentru început răspunsuri la asemenea trebuințe. Interesul pentru adeziunea la o sectă sporește în special în perioadele tranzitorii ale vieții personale. Adolescența, prin particularitățile sale, căutările și instabilitatea ce o caracterizează, curiozitatea, dorința de aventură și libertinism, este o perioadă ce tatonează și variante de religiozitate sectantă. Tendințe de apropiere de secte se observă, de asemenea, în timpul trecerii de la școlarizare la încadrarea în câmpul muncii.

În continuare vom enumera cultele și comunitățile religioase existente în Moldova în 1998, indicând doar pentru unele din ele numărul de tineri, pe care l-am aflat de la

comunitățile în cauză. Departamentul cultelor a refuzat să dea informații referitor la numărul membrilor din comunitățile religioase. Așadar, la 1 ianuarie 1998 în Moldova erau înregistrate următoarele:

a) **COMUNITĂȚI RELIGIOASE**

1. **Biserica Ortodoxă din Moldova** - 989 de biserici, din care 24 mănăstiri și 9 schituri. Aproximativ 95% din cetățenii Moldovei sunt ortodocși.
2. **Eparhia Bisericii Ortodoxe Ruse** - 16 parohii și o mănăstire.
3. **Administratura Apostolică a Bisericii Romano-Catolice** - o congregație, 9 parohii și 6 filiale. Confesiunea numără 15 mii persoane.
4. **Religia Mozaică** - 9 comunități religioase.
5. **Uniunea Bisericilor Creștinilor Evangheliști-Baptiști** - 301 comunități religioase, 22000 de credincioși, 4000 de tineri în Moldova, 1000 în Chișinău.
6. **Uniunea Bisericilor Credinței Evanghelice** (cultul pentecostal) - 170 biserici locale.
7. **Biserica Adventiștilor de Ziua a Șaptea** - 113 parohii, aproximativ 9000 adventiști.
8. **Comunitatea de Creștini ai lui Dumnezeu de Ziua a Șasea** (sâmbotiștii) - o singură comunitate religioasă.

9. **Organizația Religioasă a Martorilor lui Iehova** - 130 adunări, inclusiv studenții Bibliei - 2 comunități. Organizația are 16000 adepți.

b) GRUPĂRI RELIGIOASE

1. **Parohia Bisericii Apostolice** - o parohie și mai multe lăcașuri sfinte cu aproximativ 5000 credincioși armeni.
2. **Uniunea Comunității Creștinilor Spirituali Molocani** - 70 persoane.
3. **Biserica Nouă Apostolică** - peste 2000 cetățeni.
4. **Societatea Conștiinței Krișna**
5. **Comunitatea Bisericii Păcii** (presbiterieni) - 60 membri.
6. **Cultul Bahai** - 250 adepți în 1998, 450 în 1999.
7. **Biserica Biblică** - 300 persoane.
8. **Biserica Ultimului Testament** - 3 organizații cu un număr de 100 membri.
9. **Unitatea Evreilor Mesianici** - 100 persoane.
10. **Uniunea Bisericilor Creștine Libere** (cultul charismatic) - 2 organizații religioase, peste 1000 persoane.
11. **Biserica lui Moon.**

CULTE ANTICREȘTINEȘTI

Vom numi doar unele din aceste organizații care sunt solicitate într-o măsură mai mare de tineri:

Mooniții - una din cele mai influente culte. Misionarii bisericii lui Moon au început să activeze în Moldova din primăvara anului 1993, organizând seminare pentru tineret la liceele "Dante Alighiere", "Mircea Eliade", la USM și alte instituții.

Din 1993 adepții lui Moon au înregistrat la Chișinău 3 organizații mooniste:

- **Federația Familiilor pentru Unificare și Pace în Lume.**
- **Federația Femeilor pentru Pace în Lume.**
- **KARP** - Asociația Studențească pentru Studierea Principiului.

Tinerii sunt atrași în aceste secte prin proiectele ce le propune Moon, folosind tehnici de influență asupra psihicului, transformându-i în veritabili "zomby", pentru a-i folosi în activitățile lor comerciale sau de alt gen. Ultima vizită a lui Moon a avut loc la 23 mai 1999. Influența acestei secte crește din ce în ce mai mult în Moldova.

Bahai - uneori această credință este musulmană, alteori o nouă religie sau o sinteză a religiilor existente. Bahai îl recunosc pe Baha u llah ca ultimul profet de Dumnezeu. Această credință își are originile în sudul Persiei, începând cu 1874. Baha u llah recomandă 3 rugăciuni, dar obligatorie, zilnic, este una. Credința e răspândită astăzi în 214 țări, având peste 5 mln credincioși.

Krishna - în comunitatea lor se încadrează mai mulți tineri. Ei se îmbracă în costume portocalii de călugări, se rad pe cap păstrând doar o şuviță subțire de păr în creștet. În centrul preocupărilor lor este studierea vedelor.

Sataniștii - prezintă cel mai mare pericol pentru tineri. Această sectă e compusă numai din tineri care sunt lăsați de părinți să-și trăiască viața după bunul lor plac. Dacă îi întrebi ce au de ales, îți răspund că în așa mod ei caută adevărul, sensul vieții. În realitate, însă, majoritatea nici nu știu ce presupune noțiunea de "satanist". O fac doar pentru a părea extravaganti și pentru a uimi pe cineva. Susținătorii înrăiți ai dogmei afirmă că în fiecare om sălășluiește diavolul. Prin cele mai murdare lucruri ei propagă răul și violența.

Întreaga filosofie satanică este exprimată printr-un rit special intitulat "Liturghia neagră". Membrii sectei sunt în număr de 13 persoane îmbrăcați în haine lungi negre. Sunt tineri între 15-19 ani. Cel mai groaznic moment al ritualului este răstignirea pe cruce a unei fete peste care se varsă sângele unor animale sacrificate. La început ei îi atrag pe tineri prin muzica Rock, apoi urmează băuturile și, în sfârșit, practicarea acestor ritualuri.

Pentru a determina mai corect care este rolul religiei în viața tinerilor, au fost realizate câteva interviuri cu diferite

persoane de cult religios. Astfel, au fost intervievați un preot ortodox de la Catedrala Nașterii Domnului, un preot catolic, un predicator de la biserica baptistă "Isus Salvatorul" și un membru din comunitatea Bahai.

Aducem în continuare răspunsurile date de ei la câteva întrebări.

La întrebarea:

Tinerii de azi sunt cointeresați de a-l cunoaște pe Dumnezeu? - toți au răspuns "Da", în afară de predicator. În ceea ce privește religiozitatea în viața tinerilor, toți au răspuns că ea trebuie să aibă o importanță primordială.

La întrebarea:

Cărui fapt se datorează multitudinea de secte în Republica Moldova și dacă prezintă un pericol pentru tineri? - am primit răspunsuri diferite: doi din ei au menționat că e o influență ce vine din Occident, predicatorul a răspuns că e necunoașterea lui Dumnezeu și a lui Isus, iar preotul catolic a spus că toate religiile sunt bune dacă proclamă pacea, dragostea între oameni și credința adevărată în Dumnezeu.

Deși la unele întrebări răspunsurile au fost diferite, ei toți au fost de părerea că tinerii trebuie să-l cunoască pe Dumnezeu și că anume credința rezolvă o parte din probleme cu care se confruntă ei astăzi.

Cunoscându-l pe Dumnezeu ei nu vor mai fi violenți, s-ar reduce numărul delicvenților minori ș.a. Ei au fost de părerea că studierea religiei prezintă același interes ca și orice alt domeniu de care se preocupă știința.

Fenomenul religios contribuie, desigur, la conștientizarea condiției noastre actuale. Dar el trebuie ferit de denaturări, pseudointerpretări, exagerări. În forma ei firească morala creștină facilitează purificarea societății și a membrilor săi, integrarea socială mai eficace a individului.

Referințe:

1. N.Zotoreanu. *Religia – o valoare substitut?//Calitatea Vieții.* - 1994.-Nr.5.
2. M.Weber. *Sociologia religiei.* - București, 1998.

ADOLESCENȚII ASTĂZI: NONCONFORMISM SAU EMANCIPARE PREMARITALĂ

Cornelia Doni,
studentă, anul V, Sociologie

Marcela Dilion,
lector

Ultimul deceniu a desemnat o noua filă în comportamentele nupțiale și prenupțiale. Declinul economic a creat fenomenul pauperizării populației, presupunând alte obiceiuri, norme de trai care au atacat într-un mod violent securitatea familiei. Modificarile socio-economice au dus la generarea unor noi fisuri în structura familiei tradiționale. Se simte o remodificare a normelor morale, a stilurilor de educație, a tipurilor de familie. Uniunile consensuale sau coabitările premaritale, menajele monoparentale, celibatul etc. devin concurente potențiale mariajelor. Diminuarea tradițiilor duce la scindarea vechilor norme, restricții, pregătind terenul pentru altele noi. Familia a intrat în criză - criză dictată de 3 factori preponderenți:

- scăderea nivelului de trai;
- mutațiile din cadrul valorilor;
- scăderea suportului social sau lipsa protecției sociale.

Suferă schimbări continue obiceiurile sexuale, conjugale și familiale. Se conturează tot mai evident că fidelitatea conjugală și castitatea prenuptială pot deveni unice în evoluția timpului.

Conform cercetărilor efectuate de Georgeta Ghebrea la începutul anilor '90 în România, s-a stabilit că cel mai des coabitează informal adolescenții (sau studenții) și intelectualii. Aceasta se întâmplă din mai multe motive. Una din cauze este că maturii, fiind înglobați în sistemul vechi de valori, deosebit de greu percep modificările ce se petrec în noua generație, de aceea în ultimul timp familia și-a pierdut deosebit de mult din funcția educativă.

Scopul pe care mi l-am propus să-l realizez este de a depista problemele de fond cu care se confruntă una dintre cele mai vulnerabile păături sociale, *ADOLESCENȚII*, priviți prin prisma familiei moldovenești.

Ultimii ani au generat o creștere continuă a numărului de familii defavorizate. Astăzi, copilul în familie a devenit factorul decisiv care contribuie la creșterea gradului de sărăcie. Conform Raportului Național asupra Dezvoltării Umane în Republica Moldova (1999), sub pragul sărăciei se află:

- 36,4% - familii cu 4 și mai mulți copii;
- 25% - familii cu 3 copii;
- 24,4% - familii cu 2 copii;

- 17,8% - familii cu un singur copil.

Odată cu apariția primului copil, riscul de a deveni sărac crește de 2 ori, de 2,2 ori - odată cu apariția celui de-al doilea copil și de 3 ori - odată cu nașterea celui de-al treilea copil.

Adolescentul necesită o atenție deosebită în perioada sa de maximă fragilitate, însă suportul psihosocial, moral și financiar din partea părinților de multe ori lipsește. În 24% din familiile defavorizate și 11,5% din familiile obișnuite nu are cine sau când să se ocupe suplimentar cu copiii. În rezultat:

- 52% din adolescenții până la 15 ani sunt nevoiți să practice diverse activități de câștig în detrimentul școlarizării;
- fiecare al 10-lea copil abandonează școala pentru o anumită perioadă de timp;
- 70% din familii au declarat că nu posedă bani pentru a achita taxele școlare.

Tot mai mulți copii sunt privați de dreptul de a merge la școală din cauza sărăciei. Ei au început să fie exploatați de grupările criminale în calitate de cerșetori, în rândul lor a luat proporții prostituția. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne:

- 12 la suta din infracțiuni au fost săvârșite de elevi;

- 54 la sută din infracțiuni au fost săvârșite de minorii neșcolarizați;
- 6 la sută din infracțiuni au fost săvârșite de elevii școlilor profesional-tehnice.

Cauzele creșterii criminalității în rândul adolescenților sunt:

- consumul excesiv de alcool;
- vârsta critică a copiilor;
- supraexcitarea sistemului nervos.

Drept rezultat: fiecare al 7-lea copil a săvârșit infracțiuni în stare de ebrietate; 594 de minori au luat parte la infracțiuni în grup.

În prezent, la Dispensarul Narcologic sunt înregistrați doar 15-20% din efectivul total al populației care se droghează. Jumătate din ei sunt cuplați în familii. Cel mai stresant este faptul că 800 de copii din aceste familii (doar din Chișinău) se droghează și ei. Este un fenomen care pune în pericol fondul genetic al întregii societăți.

O altă problemă, deosebit de acută, este lipsa unei educații sexuale în familie și în școală.

O treime din adolescenții de până la 16 ani au experiență sexuală. Jumătate din ei nu au utilizat nici o metodă de contracepție. Informarea adolescenților în problemele

sexualității și protejării sănătății reproductive se petrece în mod difuz și sporadic. Cercetarea efectuată de membrii Asociației de Planificare a Familiei în 1996 denotă următorul tablou:

- 22,3% din adolescenți primesc informații despre dezvoltarea sexuală și relațiile sexuale din literatura și filmele porno;
- 16,9% din familie;
- 15,6% din mass-media;
- 15,6% de la prieteni;
- 14,7% din școală etc.

Ca urmare, sunt semnalate tot mai frecvent (la Centrul Mamei și Copilului) cazuri de nașteri nedorite la mamele adolescente. Fenomen ce contestă încă o dată marginalizarea societății moldave.

Conform datelor furnizate de Centrul Mamei și Copilului:

- 50% din sarcini sunt întrerupte prin avort;
- 20% din sarcini se soldează cu nașterea unui copil neplanificat;
- 10% din adolescente întrerup prima sarcină.

Nefiind protejată și preîntâmpinată, activitatea sexuală precoce presupune costuri și daune enorme. Prin urmare:

- 80% din copiii nou-născuți la o vârstă prematură sunt cu diverse patologii: malformații, handicap fizic, mental etc.

- fiecare al IV-lea copil de până la un an moare din cauza igienei inadecvate în familie.

Chiar dacă o naștere neplanificată duce la cuplarea oficială a tinerilor, uniunea lor este instabilă și difuză, care de multe ori se soldează cu divorțul. Iar divorțul nu este altceva decât o contestare târzie a unui eșec. Oricare ar fi motivul nașterii unui copil neplanificat, cert este că acest copil este pus din start într-o situație de dezavantaj. Pe de o parte, părinții nu sunt pregătiți psihologic pentru responsabilitatea nașterii copilului; pe de altă parte, resursele familiei sunt inadecvate pentru întreținerea unui copil.

De multe ori, anume acest moment este cauza separării soților, fapt ce duce la creșterea rapidă a familiilor monoparentale. Generarea lor provoacă creșterea substanțială a gradului de sărăcie. Un singur părinte nu este în stare să asigure resursele necesare unei familii pentru un trai decent. În prezent, 23,5% din totalul familiilor monoparentale se află sub pragul sărăciei.

O altă tristă realitate este că cel mai des își abandonează copiii mamele adolescente. Se petrece o excludere a “copiilor de către copii”, și ea va dura atât timp cât statul va considera că este inutil să intervină în viața mamelor tinere.

O a treia cauză asupra căreia aş vrea să insist este maltratarea copiilor în familie.

Este dificil de a estima numărul de copii maltratați în familie din cauza rezervelor firești ale copiilor de a răspunde cinstit la întrebarea în cauză. În Moldova nu există date la acest capitol, cu excepția doar a câtorva cazuri semnalate în presă. Însă, la nivel mondial, conform calculelor efectuate de cercetătorii americani, avem următoarea imagine a maltratării:

- anual, circa 2 milioane de copii cad victimă violenței în familie;
- peste 2000 din ei își pierd viața ca urmare a acestei violențe;
- mai mult de un milion de copii sunt amenințați zilnic cu arma de foc sau cuțitul;
- cel mai des cad victimă violenței în familie băieții;
- circa 24% din victimele maltratate în familie sunt copiii în vârstă de 13 – 17 ani.

S-a stabilit că în marea majoritate a cazurilor violența se aplică în familiile psihic instabile sau care nu pot face față unor probleme insurmontabile.

Una din formele grave ale maltratării în familie este incestul. Cercetătorii americani susțin că pentru fiecare caz de

incest raportat există alte 20 de cazuri neraportate. Estimările aproximative arată că:

- circa 90% din cazurile de incest implică tatăl și fiica;
- circa 10% implică relațiile homosexuale dintre tată și fiu.

Vârsta medie a copiilor care cad victime ale actelor de incest este de 11–13 ani, o vârstă fragedă la care copiii nu au nici o capacitate de discernământ și nici puterea de a se opune.

Orice act de maltratare în familie aduce cu sine grave prejudicii vieții de familie.

Reuben Hill și Evelyn Duvall, inițiatorii teoriei fazelor familiei, au enunțat că omul își formează concepția despre lume în copilărie. Cum va fi un copil la maturitate poate fi prognozat din primii 10 ani de viață ai copilului.

Nu ne rămâne doar să cugetăm și să decidem corect...

Referințe:

1. V.Nițescu. *Adolescența*. – București, 1986.
2. M.Stoian. *Adolescența – o primejdie ?* – București, 1968.
3. L.Bauman, R.Richie. *Adolescenții o problemă, părinții un necaz*. – Oradea, 1995.
4. *Experiența de viață a adolescenților*. //Revistă de cercetări sociale.- 1994.- Nr.3.

PROBLEME DE CONSTITUIRE A CUPLURILOR TINERE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Anastasia Barbărasă,
studentă, anul II, Sociologie

Marcela Dilion,
lector

Însoțind omul în întreaga lui existență familia s-a dovedit a fi una dintre cele mai vechi și mai stabile forme de comunitate umană, cea care asigură menținerea speciei, evoluția și continuitatea vieții sociale.

Specialiștii cercetează cu interes sporit familia tânără modernă, fiindcă ea este parte componentă a societății și joacă un rol fundamental în perpetuarea generației, în educarea copiilor etc. Astfel, ca definiție, familia tânără constă dintr-un cuplu, cu sau fără copii, care au trăit împreună nu mai mult de 5 ani, iar vârsta soților nu depășește 30 de ani.

Schimbările ce se produc în perioada de trecere la economia de piață afectează diferite pături, grupuri sociale, indiferent de vârstă, gen, profesie, naționalitate. În mod deosebit ele lovesc asupra tinerilor care vor să-și creeze familie. De rând cu factorii economici, materiali, sociali, într-o nouă ipostază se manifestă și factorii pur personali. În noile condiții destul de dificile familia nou-creată este impusă să-și poarte grijă de una

singură de existența și prosperarea sa, ajutorul din partea statului în acest caz fiind minimal. Astfel, apar anumite dificultăți în acomodarea la traiul în comun, mai ales atunci când între tineri există unele ne-coincidențe, divergențe în comportament și activitatea familială, individuală.

Transformările ce au loc în cadrul unui cuplu tânăr trebuie privite prin prisma transformărilor social-economice și politice care au loc în republică și a consecințelor lor nefaste care prea mult durează.

În condițiile actuale la problemele obișnuite ale familiei tinere, perioada de acomodare a celor doi care au încheiat-o, când are loc cizelarea caracterelor, organizarea vieții de familie etc., se adaugă și altele având caracter social, psihologic și material. Declinul economic, deficitul locurilor de muncă, șomajul, inflația în creștere – toate acestea se răsfrâng negativ asupra funcționării și organizării tânărului cuplu. În primul rând, nu-i permite să funcționeze în albia normalului proasta alimentație. Aici ar fi binevenită o analiză a consumului de produse pe cap de locuitor: consumul de carne a scăzut de la 54 kg în 1985 la 25 kg în 1997, consumul de lapte - de la 294 l în 1985 la 154 l în 1997, consumul produselor de panificație - de la 173 kg la 127 kg.

O altă problemă cu care se confruntă cuplurile tinere este asigurarea cu spațiu locativ. Situația la acest capitol continuă să se agraveze pe zi ce trece. În prezent sunt luate la evidență pentru îmbunătățirea condițiilor locative un număr mare de familii. Situația s-a agravat mai ales în mun. Chișinău, unde circa 25 mii de familii locuiesc în cămine, condițiile de trai nefiind dintre cele mai bune, iar 2 mii de familii locuiesc în încăperi avariate. Ce să facă ele când salariul mediu pe țară este de circa 190 lei, iar construcția unui apartament cu 2 camere se estimează la 10-15 mii dolari SUA (1997)?

Astfel, lipsa resurselor materiale, lipsa condițiilor de trai, de creștere și educare a copiilor au dus la scăderea numărului de căsătorii și creșterea numărului de divorțuri, consecințele fiind reducerea sporului natural.

Perioada anilor 1990-1999 se caracterizează printr-o scădere a numărului de căsătorii și o creștere a numărului de divorțuri, apogeul fiind atins în 1992, an în care criza economică s-a acutizat.

Dacă e să ne referim la numărul de divorțuri în cadrul familiilor tinere, vom observa că acesta este mai mare la familiile care au trăit împreună timp de un an sau de la 1 până la 4 ani. Cauza principală este apariția primului copil, care cere cheltuieli în plus.

**Tabelul !. Căsătorii-divorțuri în Republica Moldova
în perioada anilor 1990-1999**

Anul	Nr. de căsătorii	Nr. de divorțuri	Căsătorii la 1000 locuitori	Divorțuri la 1000 locuitori	Divorțuri în familii până la 1 an	Divorțuri în familii de la 1 până la 4 ani
1990	40809	13135	9,4	3,0	629	4118
1991	39609	13879	9,1	3,2	740	4313
1992	39340	14821	9,0	3,4	814	4463
1993	39469	14468	9,1	3,3	669	4502
1994	33742	13811	7,8	3,2	587	4506
1995	32775	14617	7,5	3,4	484	4752
1996	26089	13440	6,0	3,1	399	4232
1997	22100	10100	6,1	2,8	-	-
1998 (sem.I)	13600	7900	5,0	2,9	-	-
1999 (sem.I)	9200	4600	5,1	2,5	-	-

Pentru perioada primului semestru al anilor 1998 și 1999 s-a observat o ușoară scădere a numărului de divorțuri și o creștere a numărului de căsătorii (vezi tabelul de mai sus). De la începutul anului 1998 au fost înregistrate 13,6 mii căsătorii (cu

513 mai puțin comparativ cu ianuarie-septembrie 1997), rata nupțialității constituind 5 căsătorii la 1000 locuitori. Divorțurile au fost în număr de 7,9 mii (cu 307 cazuri mai mult decât în perioada respectivă a anului 1997), rata fiind de 2,9 %.

În primul semestru al anului 1999 au fost înregistrate 9,2 mii căsătorii (cu 0,4 mii mai mult comparativ cu ianuarie-iunie 1998), rata nupțialității constituind 5,1 căsătorii la 1000 locuitori. În această perioadă numărul divorțurilor a fost de 4,6 mii (cu 858 cazuri mai puține decât în primul semestru al anului 1998), rata fiind de 2,5 divorțuri la 1000 locuitori.

Există și alte cauze care duc la creșterea divorțurilor și conflictelor în familie. Multe din ele ar putea fi depășite dacă tinerii în perioada dinaintea căsătoriei s-ar familiariza cu viața de familie și problemele impuse de ea. Aici un rol mare le revine părinților, deoarece aceștia ar putea să le ofere informații și să le dea careva sfaturi în ceea ce privește viața de familie.

Conflicte serioase apar și din cauza intereselor sociale diferite ale tinerilor, necunoașterii rolurilor fiecăruia. Astfel, cercetările au arătat că din 10 fete 8 sunt convinse că, când se vor căsători, soțul le va ajuta în totul, însă rămân profund dezamăgite după ce se căsătoresc.

În comparație cu cele anterioare, generațiile de astăzi au pierdut speranța în ziua de mâine, într-un viitor mai fericit și mai

sigur. De aceea în prezent se observă o tendință a tinerilor de a nu se căsători, ci de a trăi în uniuni consensuale, sau libere. Aceasta și este una din cauzele care duc la scăderea natalității.

În urma efectuării unor sondaje s-a observat că tinerii însurăței nu se gândesc la apariția unui copil, susținând că “nu sunt siguri nici chiar în aceea dacă mâine vor avea bani pentru pâine”. Unii tineri au subliniat că doar cu ajutorul părinților o vor putea-o scoate la capăt dacă în familie va apărea copilul. Aducem ca exemplu unele date referitor la rata natalității: dacă în 1985 la 1000 de locuitori s-au născut 21,5 copii, apoi în 1997 - numai 12,5 copii. Astfel, în această perioadă sporul natural a scăzut de la 10,6 în 1985 la 0,7 în 1997.

O cauză care a dus la scăderea sporului natural a fost și este situația extrem de precară privind ocrotirea mamei și a copilului, în special a mamelor tinere. Or, aceasta are deja repercusiuni incurabile pentru ziua de mâine a națiunii. În ultimii ani a început să crească cu ritmuri sporite morbiditatea gravidelor, 60 la sută dintre ele suferind de diverse maladii cronice și de anemie. Sănătatea mamelor este șubrezită și din cauza numărului excesiv de avorturi. Uităm sau ignorăm axioma potrivit căreia o mamă bolnavă nicidecum nu poate da viață unui copil sănătos. Anume de aceea foarte mulți copii suferă de avitaminoză, anemie, boli contagioase ale organelor sistemului

respirator etc. Situația e agravată și de faptul că în ultimii ani numărul nașterilor la domiciliu s-a dublat, în creștere fiind și cazurile de abandonare a copiilor în maternități.

Metamorfozele social-politice ce au loc în ultimii ani în societatea noastră au influențat mai mult negativ starea de spirit a populației, inclusiv a familiei. Există 3 domenii principale ale activității oamenilor: familia, munca și viața civică, ele determinând cele 3 roluri importante ale omului. Îmbinarea optimă a acestor roluri este o condiție primordială a dezvoltării armonioase a individului uman, a formării lui.

Trecând de la teorie la practică, la viața concretă a cetățenilor republicii, a familiei în parte, vom constata cu mare tristețe că în ultimii ani s-a produs un mare decalaj în toate aceste domenii ale activității umane, generat de schimbările social-politice și de drastica criză economică. *Casa, oricât de bogată și frumoasă ar fi, înseamnă întâi de toate familie. Acolo unde nu e familie, nici casă nu e.*

Referințe:

1. *Anuarul statistic al Republicii Moldova 1990 – 1997 .*
2. Lisa Parkinson. *Separarea, divorțul și familia.*
– București, 1993.

CONCUBINAJUL

(coabitarea consensuală sau uniunea liberă)

Iuliana Bujac,
studentă, anul II, Asistență Socială

Zinaida Chitoroagă,
doctor, conferențiar universitar

Concubinajul reprezintă un model de asociere a cuplurilor, un mod de a trăi împreună în afara familiei nucleare. El realizează majoritatea funcțiilor cuplurilor căsătorite și se confruntă cu aceleași probleme.

După 1970, atât în Europa, cât și în SUA, preferința pentru concubinaj a devenit atât de frecventă, încât a zdruncinat destul de puternic atitudinile sociale stereotipe care blamau – până nu demult – acest mod de conviețuire. Cu alte cuvinte, deceniul opt ar putea marca – în istoria psihosocială a familiei – momentul critic al profilării fără precedent a uniunilor libere. Cuplurile, deși păstrează nostalgia unei solidarități afective și sociale definitive, se reorientează în spiritul păstrării unei disponibilități cvasipermanente, a unei autonomii personale, considerate importante pentru autenticitatea vieții de cuplu.

Popularitatea unei astfel de relații are la bază o multitudine de cauze ce pleacă fie de la conștientizarea faptului că uniunea liberă este un mod mai economic, mai plăcut și mai confortabil

de a trai împreună, fie de la dorința unei relații intime emoționale nesubordonate vreunui contract legal. La aceasta se adaugă, firește, satisfacerea trebuințelor sexuale la un nivel superior. Astfel, opțiunea pentru concubinaj încearcă să satisfacă prin conjugare nevoia de dependență și identificare cu cea de autonomie, angajând implicarea afectivă pleneră, negând aspectul contractual al relației și exaltându-l pe cel al libertății și plenității de manifestare, pe măsura satisfacției mutuale și a nevoilor autentice de a fi împreună.

Însă, se pare că nevoia de iubire, comunicare și valorizare a Celuilalt și a Sinelui depășește în intensitate și devine prioritară în raport cu cea de securitate și solidaritate socio-economică, chiar într-o lume care – în general – pune la grea încercare posibilitatea de satisfacere a acesteia din urma. Altfel spus, cuplul decis pentru concubinaj optează pentru calitatea relației în defavoarea durabilității sale cu orice preț.

Sesizăm în această opțiune a cuplurilor tinere pentru coabitare o disociere între statusul familial și rolul exercitat în fapt. Negarea statusului pare să declanșeze în mod compensator, deliberat, o reevaluare și o îmbogățire a rolului de partener și, nu de puține ori, chiar și a celui de părinte.

Putem intui, dincolo de aparența acestei opțiuni alternative, protestul subtil și refuzul mascat al unei societăți

constrângătoare, incerte și decepționate în ansamblul ei. Este aici, fără îndoială, un semnal de alarmă în privința raporturilor disfuncționale, poate bolnave, dintre individ și societate. Sau poate că normele și valorile pragmatice ale sistemului social, în general, au alterat într-atât raporturile dintre sexe, încât între tiparul de viață sigur și experimentul autonom indivizii aspiră și se decid – cu tot mai mult curaj – pentru ultimul.

În vreme ce sub eticheta “căsătorie” unele așteptări privind fidelitatea mutuală devin în ultimele decenii tot mai incerte la ambele sexe, uniunile libere propagă regula fidelității liber consimțite, cu mai multă tărie chiar decât mariajul. Se produc astfel restructurări de esență ale rolurilor și relației dintre cele doua sexe, simultan și paradoxal, în cadrul uniunilor libere – pe de o parte, în cadrul căsătoriei – pe de alta. În speranța unei “creșteri calitative a relației”, cei care optează pentru căsătorie o fac adesea sub spectrul resemnării sau al temerii de devitalizare, inautenticitate și degradare în timp, proiecția posibilelor infidelități crescând “vigilența” tinerilor căsătoriți chiar din momentul în care “contractul” s-a comis.

Care ar fi *avantajele* concubinajului? Majoritatea specialiștilor (J.Coleman, M.Rotrin etc.) insistă asupra acestora:

- satisfacție sexuală crescută, o mai mare autodeschidere, comparativ cu cuplurile de îndrăgostiți care nu coabitează;

- o mai mare posibilitate de a se înțelege pe ei înșiși, această “formulă” evitând bruiajele și parazitările, atât de caracteristice întâlnirilor convenționale și curtoaziei;
- posibilitate crescută de realizare a compatibilității și o familiarizare cu modurile diverse în care partenerii reacționează într-o varietate de situații;
- dezvoltarea deprinderilor interpersonale și încrederea în constituirea unor relații strânse;
- un nivel de trai ridicat, rezultat din asocierea resurselor economice.

Dezavantajele semnificative ar fi, însă, următoarele (Coleman, 1988):

- limitarea prematură a experienței “întâlnirilor”. Deși mulți tineri se angajează în coabitare după parcurgerea unei etape de “întâlniri amoroase”, există și tineri ce intră în concubinaj după ce au consumat un număr relativ restrâns de întâlniri sau contacte interpersonale. Această decizie survine din dorința de a depăși dificultatea întâlnirilor (spațiu, timp etc.) și de a se bucura cât mai repede de avantajele coabitării: prietenie, sex, frecvența mare a contactelor interpersonale etc.;
- perpetuarea rolului tradițional al femeii, constând în asigurarea sarcinilor domestice, ceea ce conduce

consecutiv la unele dificultăți în continuarea instrucției și formării pentru viitoarea carieră, la o restrângere semnificativă a satisfacerii nevoilor proprii etc. Uneori, coabitarea juvenilă poate fi în beneficiul bărbatului, dar mai puțin al femeii;

- investirea emoțională inegală. Unul dintre parteneri poate investi mai mult în relație, ceea ce poate antrena unele tensiuni și “răniri” narcisice;
- schimbări în viața socială a partenerilor prin reducerea numărului de prieteni. Traiul în cuplu adesea schimbă relațiile fiecărei persoane cu prietenii și cunoștințele. Cuplurile coabitate tind să se asocieze cu alte cupluri. Aceasta reduce pentru fiecare partener rețeaua de suport social, în timpul perioadelor de stres;
- complicațiile legale, care sunt posibile în coabitare mai mult decât în orice relație amoroasă. Din acest motiv, multe state consideră ilegală relația de coabitare și, chiar dacă legile respective nu se bucură de prea mare audiență, în baza lor se aplică uneori amenzi dure și chiar detenție;
- dezinteresul față de funcția reproductivă, ce se manifestă o importantă perioadă de timp. Cuplul aflat într-o astfel de situație își propune să aibă copii abia după o lungă

periodă de concubinaj sau, mai ales, înainte de a-și legaliza relația lor anterioară.

Concluzionând, menționăm că uniunea liberă poate fi doar o simplă etapă premergătoare căsătoriei sau poate fi un stil de viață rezultat dintr-o opțiune de lungă durată sau definitivă.

Realitatea socială ne arată, însă, că uniunea liberă se impune tot mai mult ca un model de conviețuire susceptibil de a se extinde asupra întregii vieți și de a înlocui mariajul în toate fazele sale.

În România a fost efectuată o cercetare a 60 de cupluri studențești care coabitau. Sintetizând elementele principale ce pot fi desprinse în urma acestei cercetări, s-au reținut următoarele:

1. Cuplul studențesc se află într-un moment de cumpănă, opțiunea lui neîndreptându-se clar către un stil de viață (căsătoria) sau altul (coabitarea).
2. Tendința care se profilează este următoarea: se preferă la început concubinajul, urmând ca, după o anumită perioadă (ce tinde să crească), să fie căutată și valorizată instituția familiei.
3. S-a observat că nu există diferențieri semnificative, în funcție de sex sau zonă geografică, dar aceste diferențieri apar în funcție de domiciliu. Astfel, mediul rural continuă

- să aibă o poziție mai conservatoare în comparație cu mediul urban, care este mai receptiv, mai flexibil la nou.
4. Rezultatele obținute lasă deschisă perspectiva adâncirii acestor investigații, pentru aprofundarea și/sau verificarea corectitudinii aspectelor prezentate.

Referințe:

1. I.Mitrofan, N.Mitrofan. *Elemente de psihologie a cuplului*. - București, 1996.
2. M.Voinea. *Psihosociologia familiei*. - București, 1996.
3. I.Mitrofan, Cr.Ciupercă. *Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei*. - București, 1998.

SCHIMBAREA CULTURII GENURILOR ÎN SOCIETATE PRIN INTERMEDIUL EDUCAȚIEI TINERETULUI

Marcela Dilion,
lector

Secolul al XX-lea va fi considerat, cu certitudine, secolul drepturilor femeilor: ele au obținut dreptul de vot (în 1902 - în Australia, 1906 – Finlanda, 1913 - Norvegia, 1918 - Canada, 1919 - Germania, Polonia, 1952 - Grecia etc.), dreptul la studii, dreptul de a-și administra avutul independent de soț etc.

Orologiul istoriei nu indică însă peste tot aceeași oră. Inexistența unei esențe umane, mai ales a uneia masculine, conduce (binevoitor) gândul către educație și influența ei asupra confruntării sexiste/nonsexiste, asupra sociumului.

Apărute într-un mediu social delimitat pe genuri, noile generații au preluat, în funcție de sex, atât în mod spontan (prin socializare), cât și în mod impus (prin educație) modele de comportament specifice genului respectiv. Inițial, socializarea pe genuri se realizează în familie, atât prin sesizarea, însușirea și imitarea de către copii a ținutei, vestimentației, comportamentului și ocupației părintelui de același sex, cât și prin felul în care părinții se comportă față de copii sau îi îmbracă, le amenajează camera, le oferă cadouri, le prestabilesc

obiectivele – băieții să reușească prin ei înșiși cât mai performant, iar fetele să se prezinte cât mai agreabil.

Socializarea pe genuri este continuată în grădiniță și școală, atât prin factura jucăriilor și jocurilor, a temelor și proiectelor, cât și prin modelele ocupaționale ale personalului didactic: femeile - în trepte inițiale ale învățământului, în discipline umaniste, prioritar afective și în funcții de execuție, iar bărbații - în treptele superioare ale învățământului, în discipline reale, prioritar logice, și în funcții de conducere.

Prin toate acestea, copiii, dobândind conștiința apartenenței la unul din genuri, socializarea se transformă în autosocializare. În acest fel, ei își fixează atât de mult imaginea genului lor, încât o transformă într-un model față de care se raportează ca la un sistem de referință și în funcție de care își modelează personalitatea.

În acest fel, bărbații au dobândit trăsături tot mai definibile ca masculine (activism, independență, severitate, agresivitate, conducere), iar femeile au dobândit trăsături tot mai definibile ca feminine (pasivitate, dependență, emotivitate, supunere), prin care mediul înconjurător, prelucrat de către bărbați, s-a structurat într-un mod tot mai masculin, iar mediul interior, prelucrat de către femei, s-a structurat într-un mod tot mai feminin.

Problemele de gen în educație nu sunt simple probleme ale femeilor, ci componente ale unei probleme mai generale legate de natura și procesele educației. În ultimul timp se întreprind numeroase studii și cercetări având ca obiect inegalitățile de gen în educație. Acestea au arătat că instituția școlii, inclusiv celei superioare, contribuie de multe ori – prin programe, manuale, materiale didactice, prin atitudinile profesorilor, prin tipurile de relații cu elevii sau studenții - la perpetuarea stereotipului de gen (ce creează imagini despre bărbați și femei - cine sunt, ce fac, ce simt, ce gândesc), normelor de gen (prin intermediul cărora societatea așteaptă și cere anumite comportamente de la bărbați sau femei) și ideologiilor de gen (care “explică” în termeni generali de ce bărbații și femeile sunt diferiți și de ce trebuie discutați diferit).

Când vorbim despre relevanța genului în educație sau, mai complet formulat, despre inegalitățile de gen în educație, ne referim la faptul că diferențele dintre elev și profesor includ, printre altele, și diferențele legate de apartenența la “lumea în roz” sau la cea “în bleu”. Experiențele educaționale ale femeilor și bărbaților – din școala elementară și până la facultate, sunt diferite și deseori chiar opuse. Fetele (dar și băieții) se confruntă cu diverse interdicții, bariere ce le îngrădesc anumite aspirații și realizări. În multe aspecte, carierele în învățământ ale femeilor și

bărbaților au coordonate diferite. De exemplu, femeile sunt adesea nevoite să-și amâne gradele didactice sau doctoratul pentru a se ocupa de copii.

Rolul genurilor se însușește în cursul socializării. În familie, copiii sunt educați potrivit genului. Tradițional, băieții se educă să fie activi, severi, exigenți și independenți, fetele să fie blânde, atente și dependente. Parțial ei însușesc rolul său în viață în mod direct, băieții, de exemplu, fiind tratați mai aspru decât fetele, parțial în mod indirect, având drept model rolul părinților.

Un rol important în socializarea genurilor îl joacă grupurile de aceeași vârstă. Activitățile grupurilor de băieți și de fete diferă în mod semnificativ. Până la vârsta de zece ani și în primii ani ai adolescenței băieții deseori se angajează în activități de echipă, cum este sportul, în care competiția și regulile jocului sunt extrem de importante. Fetele însă se implică cu mai puține colegi în activități, jocuri mai puțin organizate și mai spontane, care nu cer respectarea stringentă a anumitor reguli (sărituri peste coardă, diverse discuții etc.)

Școala are și ea un rol deosebit în socializarea genurilor. Manualele de școală prezintă de obicei băieții și fetele în roluri specifice genurilor; de exemplu: băieții se joacă cu camionul și soldații, iar fetele – cu păpușile; femeile și bărbații sunt

prezența în rolurile ce revin tradițional părinților. Însă în ultimul timp, grație transformărilor radicale ce s-au produs în viața socială, portretizarea rolurilor genurilor în manualele școlare și în materialele didactice a suferit schimbări esențiale.

Subiecți importanți ai socializării sunt filmele, cărțile, revistele și, în special, televiziunea. Stereotipurile tradiționale ale genurilor au fost cel mai puternic consolidate în mass-media: bărbații - reprezentanți ai legii, duri și neînfricați, personalități remarcante, oameni de știință, specialiști, avocați iscusiți; femeile – mai mult ca mame, soții, activitățile lor fiind concentrate în cadrul familiei. Goffman demonstrează elocvent efectele practicilor publicității asupra socializării rolurilor genurilor.

Aceste portretizări stereotipe au început să se schimbe spre sfârșitul anilor '80. Astfel, femeile nu mai erau prezentate ca spectatoare pasive și atrăgătoare, ci din ce în ce mai mult ca având responsabilități, ca subiecți activi în viața socială.

Un rol esențial revine limbajului: cu ajutorul cuvintelor copiii învață să facă deosebiriile dintre genuri și în același timp învață că bărbatul este plasat mereu înainte (inclusiv în învățarea gramaticii: întâi apare “el” și pe urmă “ea”). Socializarea băieților este mai dificilă decât a fetelor și se face, de multe ori, în termeni negativi (se menționează ce nu are voie să facă: să nu

plângă, să nu fie fricos, să nu se joace cu păpuși). Întrucât socializarea este făcută în principal de către mamă, fetele învață mai ușor rolul de gen, putând utiliza și identificarea cu părintele.

De ce există, persistă și chiar evoluează anumite diferențieri și inegalități de gen în educație? Există diverse explicații de ordin biologic, psihologic, sociologic de care cei implicați în procesul de educație trebuie să țină seama. Totodată, nu trebuie să ne conducem orbește de propriile noastre prejudecăți, după care etichetăm, uneori conștient sau inconștient, un student sau o studentă sau pretindem de la ei un anumit tip de comportament. Trebuie să fim conștienți de faptul că fiecare este diferit de ceilalți prin apartenența la sex, la o anumită clasă, etnie, religie etc. Fiecare în parte trebuie să-și găsească modele spre care să aspire, să înțeleagă mai mult despre diversitatea lumii în care trăiește.

Referințe:

1. Norman Goodman. *Introducere în sociologie*.
- București, 1999.
2. Laura Grunberg, Mihaela Miroiu (coord.). *Gen și educație*.
- București, 1997.
3. Laura Grunberg, Mihaela Miroiu (coord.). *Gen și societate*.
- București, 1997.

MARGINALIZAREA TINERILOR ÎN SOCIETATEA ÎN TRANZIȚIE VIS-À-VIS DE REFORMELE SOCIALE

Ludmila Cenușă,
studentă, anul IV, Sociologie

Diana Cheianu,
lector

Orice etapă a vieții reprezintă o tranziție, o trecere către altceva, cu atât mai mult tinerețea, prin densitatea remarcabilă a evenimentelor de viață, cu suprapuneri și interferențe de planuri.

Odată cu “tranziția” de la copilărie la acumularea treptată de roluri sociale și constituirea unui status în societate, tinerii de astăzi (ca, de altfel, și celelalte categorii socio-demografice) suportă și influențele nefaste ale perioadei de tranziție economică, politică și socială - fapt ce a făcut să crească în ultimii ani cercetările sociologice ale tineretului.

Transformările economice și politice din arii geografice întinse au fost studiate în vederea surprinderii “impactului democratizării asupra populațiilor tinere”: asupra condițiilor de viață, atitudinilor și orientărilor valorice către participare politică și socială, precum și în scopul determinării rolului tinerilor ca actori sociali în cadrul acestor schimbări.

Interesul larg pe plan internațional pentru cercetarea tinerilor este ilustrat și de tematica Congresului Mondial de Sociologie (18-23 iulie, Bielefeld, 1994). Comunicările științifice referitoare la tineret (13% din totalul lucrărilor) au acoperit teme ca: (sub)cultura tineretului, relațiile între generații, familia, construcția socială a tinerilor, participarea tinerilor pe piața muncii, marginalizarea tineretului.

Deși problema marginalizării e mai puțin studiată în comparație cu alte aspecte ce vizează tineretul, ea este actuală și alarmantă, în special pentru societățile în tranziție.

Marginalizarea tinerilor este un fenomen care contracarează aspirațiile acestora spre integrarea socială, autorealizarea pe plan individual și social, zădărniciindu-le accesul la diferite resurse economice, politice, comunicaționale, care le-ar asigura un trai decent.

Procesul marginalizării, prin specificul său (alienare, desconsiderarea propriei valori, inadaptare, imposibilitate de afirmare, dezorganizarea familiei etc.), creează o stare de disconfort psihic și vine în contradicție cu procesul de socializare și integrare socială a tinerilor.

Astfel, unul din factorii primordiali care condiționează marginalizarea tinerilor este cel **politic**. Importanța primordialității lui în societățile în tranziție este legată de valoarea

voinței politice și de măsura în care este conștientizată necesitatea unui cadru social de conciliere în care va fi asigurată stabilitatea și bunăstarea socială.

În ceea ce privește politica pentru tineret promovată la noi în țară, aceasta s-ar părea a fi orientată în defavoarea tinerilor, deoarece, prin modificările din cadrul sistemului de învățământ, prin neglijența cu care ei sunt asigurați cu locuri de muncă și odihnă (accesibile!), ea nu ameliorează ci, dimpotrivă, complică și mai mult situația.

Un alt factor, care în alte condiții ar fi trebuit plasat pe primul loc, este cel **economic**. Acest factor cel mai mult nihilează sau marginalizează în cadrul societății în tranziție marea parte a membrilor ei, în special tinerii, care doresc să se afirme prin activități legale.

Situația politică și economică ce s-a creat astăzi afectează în mare măsură sferile culturală și educațională de importanță majoră în socializarea tineretului.

Pe de o parte, reformele sociale, politice și economice au deschis calea dezvoltării continue a statului moldovenesc în care drepturile omului vor fi respectate, iar, pe de altă parte, au exercitat o influență negativă asupra indicatorilor bunăstării populației. În acest context necesită a fi pusă în discuție și problema: în ce măsură politica reformelor a provocat declinul

economic și în ce măsură criza economică a generat tendințe sociale negative?

Pentru a analiza din acest punct de vedere starea de lucruri din societatea noastră, trebuie să menționăm că la noi situația este mai grea, deoarece etapa de tranziție decurge mai greu (ca, de altfel, în toate societățile ex-sovietice) decât în celelalte țări din Europa Centrală și de Sud-Est. Însă, chiar și acolo unde decăderea economică a fost stopată, se mai menține incertitudinea în posibilitatea evoluției fructuoase și durabile a societății. S-a creat o ruptură între dezvoltarea economică în general și consecințele benefice ale acestei dezvoltări asupra bunăstării fiecărui membru al societății în parte, fapt ilustrat în special de grupurile marginale.

Pentru a evidenția impactul reformelor asupra marginalizării tinerilor, e necesar a fi prezentate măcar câteva repere referitor la schimbările produse de aceste reforme, care să elucideze situația social-economică în societățile în tranziție. În primul rând, s-a constatat că declinul economic a fost favorizat de ruperea legăturilor comerciale tradiționale, de intermitența aprovizionării populației, de inflația ieșită de sub control, de vacuumul instituțional și de instabilitatea politică.

Deși obiectivul principal al politicii sociale și celei economice rămâne reformarea totală a sistemului social-economic:

- privatizarea,
- restructurarea,
- stabilitatea macroeconomică,
- funcționalitatea piețelor,
- reducerea sărăciei,
- remodelarea comportamentelor și limitarea tensiunilor sociale,
- perfecționarea sistemului educațional și de asistență medicală,
- îmbunătățirea generală a standardului de viață etc.,

inconsistența și incoerența reformelor au dus la intensificarea crizei și la creșterea costurilor sociale.

Conform datelor oferite de *Raportul Național asupra dezvoltării umane în Republica Moldova (1998)*, o serie de indici ai dezvoltării umane reflectă situația agravantă în care se află societatea noastră.

Schimbările intervenite în sistemul politic, în economie, în viața socială și în mentalitatea publică au influențat procesul dezvoltării umane, în multe cazuri având și impacturi malefice. Astfel, în prezent societatea noastră a intrat într-un impas

multidimensional: stagnarea economiei după declinul brusc din 1990-1994, creșterea datoriilor de stat externe și interne peste limita nivelului critic, blocajul financiar, creșterea restanțelor la salarii și pensii, criza sectorului energetic, ineficiența și incompetivitatea producției, creșterea economiei tenebre etc. Iar efectele asupra populației sunt următoarele: proliferarea sărăciei (intensificarea gradului de pauperizare a populației); creșterea șomajului, a subnutriției; deprecierea educației, a sănătății publice și a protecției sociale; acumularea neliniștii, a deprimării și a diferitelor forme de tensiuni sociale; scăderea credibilității în autoritățile publice etc.

În baza cercetărilor efectuate de UNICEF privind bunăstarea populației în perioada de tranziție (Raportul nr.4 al Monitoringului regional), s-au constatat diferite strategii economice și demografice “de supraviețuire” utilizate îndeosebi de către tineri. Ca reacție la greutățile vieții, la neajunsurile de diferit ordin și în vederea depășirii problemelor cu care se confruntă, tinerii actori sociali folosesc așa strategii ca:

- schimbarea locului de muncă sau implicarea concomitentă în economia tenebră;
- creșterea consumului produselor crescute și produse în familie;

- reducerea cheltuielilor destinate consumului și necesităților zilnice;
- schimbul locuinței;
- amânarea plății impozitelor;
- amânarea înlocuirii obiectelor de uz îndelungat cu altele noi;
- activități ilegale, criminalitate, prostituție etc.

și/sau

- amânarea căsătoriei pentru mai târziu;
- hotărârea de a avea mai puțini copii;
- locuirea familiilor tinere împreună cu părinții, bunicii;
- schimbări în petrecerea timpului liber și organizarea odihnei;
- migrația;
- comportamente antisociale, alcoolism, narcomanie, suiciduri etc.

Evident, societățile în tranziție aduc majoritatea populației la sărăcire, ele nu sunt în stare să creeze membrilor săi condiții optime de realizare în plan individual și social, supunându-i astfel marginalizării.

În funcție de factorii care condiționează marginalizarea și în dependență de mediul care îi împinge pe tineri spre periferiile societății, situația se prezintă în felul următor.

În legătură cu schimbările care s-au produs în cadrul sistemului de învățământ școlar, un mare număr de adolescenți după absolvirea clasei a IX-a rămân neantrenați în studii. Pentru aceste persoane (și nu numai pentru ele) a devenit o problemă dureroasă amplasarea în câmpul muncii. În ultimii ani se observă o creștere vădită a numărului de adolescenți neșcolarizați.

Astfel, devine aproape imposibilă însușirea unei specialități pentru tinerii din familiile puțin asigurate (în primul rând, prin reducerea numărului de bugetari din instituțiile de învățământ în favoarea studiilor pe bază de contract).

S-a redus numărul elevilor din școlile-internat, iar instituțiile pentru persoanele dificile au rămas fără tutela cuvenită.

A crescut și numărul celor care după absolvirea școlii, rămânând nesupravegheați, se găsesc permanent în vagabondaj.

A luat proporții criminalitatea în rândul tinerilor, devenind mai crudă, mai acerbă. Cauzele trebuie căutate în familiile și în instituțiile de învățământ de unde vin acești tineri. Confruntându-se cu probleme de ordin financiar, părinții sunt mai mult preocupați cum să-și întrețină copiii, iar pentru a-i educa le rămâne puțin timp. Concomitent și-a pierdut eficacitatea și activitatea educațională în școli. Mulți pedagogi talentați își părăsesc locul de muncă (nu de bună voie, ci fiind obligați să-și câștige existența în alt mod), datorită devalorizării muncii lor. Realitatea atestă că s-a distrus sistemul educațional și cultural-sportiv pe teren; majoritatea cluburilor culturale, secțiilor sportive sunt accesibile, de regulă, numai copiilor din familii asigurate.

A luat amploare prostituția în rândurile tinerelor, aceasta fiind văzută ca o posibilitate de a depăși problemele de ordin financiar.

Iar o parte a tinerilor, pentru “a umple vidul de ocupație”, își găsesc refugiu în alcool și droguri.

Astfel, sărăcia, șomajul, apatia social-politică, delincvența etc., atât de caracteristice societății noastre la etapa actuală, sunt aspecte critice intercorelate nu de puține ori. Spre marele regret, o parte considerabilă a tinerilor din societatea noastră pot fi menționați la mai multe astfel de aspecte.

În acest mod, instabilitatea social-economică și politică în societate, condițiile nefavorabile de educație din familiile social-vulnerabile, starea lor materială precară, unele greșeli în munca de educație comise de instituțiile de învățământ de toate nivelurile conduc la “desocializarea” tinerilor, la marginalizarea lor, lipsindu-i de protecție și de perspective.

Referințe:

1. Gh.Barbu. *Sărăcia și impactul său asupra generațiilor tinere*//Calitatea vieții.- București. - 1996.- Nr.1-2.
2. *Raportul Național asupra dezvoltării umane*. – Chișinău, 1998.
3. *Tineretul republicii în perioada de tranziție la economia de piață: probleme și soluții*. Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al AȘM, 1993. - Chișinău, 1994.
4. УНИЦЕФ. *Центральная и Восточная Европа в переходный период. Государственная политика и социальные условия*. Региональный мониторинговый доклад № 4, 1998.

TINERETUL ȘI DROGURILE

Angela Miron,
magistru în sociologie

Maria Bulgaru,
doctor habilitat, profesor universitar

Astăzi, tineretul constituie, în marea sa parte o categorie socială dezavantajată, supusă unui risc social în creștere. Aflați la vârsta integrării în societate, tinerii se confruntă cu numeroase probleme, care solicită ca ei să se determine ca subiecți activi ai vieții sociale. Însă în perioada pe care o traversăm formarea și integrarea comunitară a tânărului sunt afectate substanțial de fenomenul de criză, manifestat atât la nivel global macrosocial, cât și în anumite sfere concrete (criza economică, criza valorilor, criza autorității, criza spirituală etc.).

Odată cu noile posibilități ce s-au deschis pentru tineret, perioada de tranziție a generat și noi factori de risc, noi probleme sociale, cunoscute deja lumii, dar care anterior în societatea noastră nu luase proporții. Moralul, plămădit secole la rând, alunecă din temelii. Ajuns în pragul disperării tineretul este contaminat tot mai frecvent de bolile sexual transmisibile, alcoolism, cazuri de suicid etc. O problemă nu mai puțin acută este și consumul de droguri.

Istoria drogurilor are origini la fel de vechi ca însăși istoria civilizației umane. Încă de la începutul existenței sale omul a folosit ierburi, rădăcini, coji, frunze etc. pentru a-și calma durerile și a-și vindeca bolile. În general, drogul este o substanță naturală sau sintetică, care, acționând asupra organismului uman, produce modificarea percepției și a comportamentului.

Care sunt, de fapt, cauzele folosirii drogurilor?

Răspunsul ar fi pe cât de simplu, pe atât de grav: suprimarea sau ameliorarea durerii, obținerea relaxării prin euforie sau visare, ameliorarea oboselii, fuga din fața realității cotidiene.

Tinerii, adolescenții, căci ei sunt cei mai afectați, resimt mai puternic aceste temeri față de realitate, la care se suprapune dorința de aventură, imitație, nemulțumirea de societate, lipsa de afecțiune. Toate acestea, asociindu-se cu lipsa de ambiție, fac ca viața unor tineri să devină un calvar. Uneori, începând de la simpla “curiozitate”, continuând cu “plăcerea” și apoi cu “încă o dată”, drogurile treptat devin o necesitate, iar cei în cauză devin dependenți de ele și ajung să aibă nevoie de droguri mai mult ca de hrană, devenind astfel **narcomani!**

Cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea a cunoscut o extindere largă a utilizării ilegale a drogurilor în aproape toate părțile lumii. Nici o țară nu a fost cruțată de problemele

devastatoare cauzate de abuzul de droguri. Și în Moldova narcomania este răspândită pe întreg teritoriul ei. Principalele focare de răspândire sunt orașele mari și centrele raionale din nordul republicii. Astfel, în mun. Chișinău sunt la evidență 512 adolescenți, în Bălți – 648, în Tighina - 214, în Tiraspol – 218, în Edineț – 211; 13% din numărul total sunt elevi ai școlilor generale și liceeni, 6% învață la colegii și școli profesionale.

Abuzul de droguri nu mai este considerat o “crimă fără victime”, ci din ce în ce mai mult ca o crimă care prejudiciază întreaga populație de pe glob. Este o greutate copleșitoare pe care nici o societate nu-și poate permite să o suporte. Se pare însă că, în ultima vreme, tocmai calmul și liniștea de care avem nevoie atât de mult au dispărut totalmente, societatea devenind o infernală cutie de rezonanță a Pandorei, unde sălășluiesc toate relele de pe pământ: scandaluri, trafic de droguri, prostituție. Iar ceea ce trebuia să însemne pentru noi o societate liniștită și sănătoasă a devenit centrul de comandă (uneori pe față, dar de cele mai multe ori mușamalizat) al unor afaceri murdare de sute și sute de mii de lei.

Tineretea este veselă și optimistă, și este imposibil de a-i zăgăzui fireasca descătușare. Tineretul trebuie să se bucure de viață, să cânte, să danseze, să viseze... Sunt atribute ale vieții tinere și ele trebuie lăsate să se consume în mod normal.

Anormal este însă când apare “ochiul dracului” - valuta verde sau roz care pulverizează peste tot praful alb, nociv al disperării. Din păcate, tot mai mulți tineri se lasă tentați de mirajul beției amăgitoare care, dacă nu se vor lua măsuri imediate și radicale, tinde să transforme societatea într-un cămin al viselor deșarte, cu repercusiuni devastatoare. Dar, dacă legenda antică spune că în cutia Pandorei era totuși speranța, nouă nu ne rămâne altceva decât să sperăm în luciditatea celor care vor putea să depășească aceste fantasmе amăgitoare, ce în mod perfid încearcă să le scurt-circuiteze drumul spre viitor.

Însă, cu părere de rău, analiza statisticii juridice denotă că narcomania în Republica Moldova capătă amploare și devine un factor social alarmant ce influențează negativ securitatea socială și economică a țării. În republică se înregistrează o majorare bruscă a numărului de consumatori de droguri. Astfel, dacă în 1990 la evidența Centrului narcologic republican se aflau 668 persoane, apoi în 1999 – peste 4500. După unele estimări, în realitate numărul de narcomani este mult mai mare, cifrându-se la 55-60 mii de persoane, majoritatea fiind tineri în vârstă de 14-25 de ani. Problema privind consumul de alcool și de stupefiante de către adolescenți s-a acutizat radical. Către 1.01.99 la evidență se aflau 512 adolescenți pentru abuz de alcool (în 1998 - 450); 293 adolescenți sunt la evidență pentru consum de

stupefiante (în 1998 - 274), sau 8% din numărul total; 240 sunt băieți, 53 – fete.

Prezența unui consumator de droguri în familie se transformă într-o adevărată tragedie, iar creșterea numărului acestora în țară devine un pericol pentru societate.

Persoanele luate la evidență, pe lângă pedeapsa penală, sunt supuse unui tratament medical, pentru care se consumă sume considerabile din bugetul statului. Costul final al abuzului de droguri, suportat de societate, se cifrează la mii de dolari și constă în:

- scăderea productivității muncii, creșterea numărului de accidente, a cheltuielilor legate de sănătate;
- dotarea motivată și întreținerea permanentă a unor importante servicii de represiune polițienească și vamală;
- solicitarea sistemelor judiciare prin cazurile și persoanele aduse în fața lor, legate de droguri;
- costurile ridicate plătite de state atât pentru curele de dezintoxicare, cât și pentru reinsertia socială a consumatorilor de droguri.

Cu părere de rău, sunt impresionante și cheltuielile consumatorului pentru procurarea drogurilor. Conform unor evaluări ale experților, un narcoman ce se droghează de un an și mai mult cheltuie 4000 lei pe lună. Dacă am lua în considerație

numărul real de consumatori, cheltuielile integrale se cifrează la 250-300 milioane de dolari, date, desigur aproximative, care permit însă a judeca despre dimensiunile uneia din componentele economiei tenebre ce ține de circulația ilegală a drogurilor.

Rămân în creștere infracțiunile legate de narcomanie. Aici sunt foarte dese cazurile implicării minorilor la traficul și distribuirea drogurilor. Minorii desfac drogurile în locurile de concentrare în masă a tineretului: în cluburi de noapte, în școli, colegii, instituții superioare de învățământ. Evident, profitul ajunge la căpetenia grupării, iar minorii sunt adesea răsplățiți pentru lucru cu marfă, devenind astfel absolut dependenți de stăpân. Comparativ cu anul 1991, numărul minorilor narcomani s-a mărit de trei ori. Prin urmare, extrem de importantă devine activitatea profesională de combatere a infracțiunilor privind traficul de droguri în țară. În ultimii patru ani numărul de crime înregistrate vizând circulația ilicită a drogurilor a crescut, constituind în 1996 – 726 cazuri, în 1997 – 802, în 1998 - 870 (dintre care 308 în Chișinău), în 1999 - 1708 (dintre care 1096 în Chișinău). În aceste crime au fost implicați tineri de la 14 la 30 de ani:

- *14-15 ani* – o persoană;

- *16-17 ani* – 128 de persoane, dintre care 119 nu învață și nici nu lucrează;
- *18-24 ani* – 675 de persoane;
- *25-29 ani* - 175 de persoane;
- *peste 30 de ani* – 219 persoane.

Din acest total (1708) au fost trase la răspundere 170 de femei; 28 de elevi, dintre care 8 elevi din școli și licee, 2 elevi ai școlilor de meserii; 18 studenți din instituții superioare de învățământ.

În acești patru ani, în urma cercetărilor, au fost depistate circa 6 tone de diverse substanțe narcotice. Numai în 1997 colaboratorii organelor de drept au ridicat 10250 g heroină, 1000 pastile codeină, 31 fiole de morfină, 10140 pastile de efedrină, 598 kg de mac, 20 kg de opium, 435 kg de cannabis, 2067 ml efedron – soluție ș.a.

Din cele relatate se observă o creștere mare a numărului de persoane care utilizează droguri. Care este salvarea tinerei generații de azi din „plasa” neiertătoare a tentației de a gusta, fie din curiozitate ori naivitate, din plăcerile „morbide” ale drogului, de a se înscrie de timpuriu printre candidații la „Moartea Albă”?

Numeroase țări au început să aplice metode energice și novatoare, pentru a face inoperabile bandele de traficanți de

droguri, accentul punându-se pe necesitatea de secundare a poliției și a vămilor, pe un sistem de justiție penal puternic și eficace în oprirea, urmărirea și condamnarea traficantilor. Pentru a stopa răspândirea narcomaniei este necesar, întâi de toate, ca statul, instituțiile de învățământ, cele medicale, organizațiile non-guvernamentale să conștientizeze societatea, familia de tragedia „Morții Albe”, să acorde atenție deosebită educației tinerei generații prin informarea amplă asupra consecințelor grave ale utilizării drogurilor, să înființeze centre de prevenire a narcomaniei; organele vamale să facă inoperabile bandele de traficanti de droguri. Numai prin eforturile comune ale instituțiilor statale și nestatale, ale familiei și comunității vom putea salva tânăra generație de piele.

Referințe:

1. M.Șelaru. *Drogurile*. - București, 1998.
2. *Droguri*. Almanah, 1996.

TINERII - DROGURILE - SIDA

Aliona Chihai,
studentă, anul V, Sociologie

Tatiana Spătaru,
doctor, lector superior

Analiza oricărui aspect social în perioada actuală impune utilizarea termenului “perioadă de tranziție”, termen ce presupune, în primul rând, efecte social-economice imprevizibile care, la rândul lor, devin cauza multor altor disfuncții ce afectează în egală măsură toate segmentele sociale existente în societatea moldovenească. Multitudinea de schimbări, specifice comunității noastre, coincide cu perioada de afirmare a grupului social, care constituie garanția continuității societății, și anume - a tineretului. Astăzi ei sunt cei pe umerii cărora apasă o grea moștenire, care nu se regăsește într-o comunitate prosperă. În condițiile noastre această generație tânără se alege cu greșelile, frica socială ce le-a fost inoculată de generațiile precedente, ea fiind moștenitoarea unei societăți corupte, a unei societăți unde inteligența este umilită, iar banul și puterea sunt ridicate în ierarhia valorilor. Aceasta nu este nicidecum o exagerare a faptelor, ci, mai degrabă, o constatare adecvată a realității în care generația tânără încearcă să se afirme.

Astăzi, când se vorbește despre tânăra generație, se amintește în primul rând despre procentajul înalt al criminalității, traficul și consumul substanțelor stupefiante, violuri, prostituție. Marginalizați de societate și pierzându-și speranța într-un viitor cât de cât prosper legat de propriile capacități și aspirații, unii tineri cad pradă propunerilor dubioase de a obține sume fabuloase de bani. Mijloacele și metodele alese nu sunt, însă, de cele mai dese ori dintre cele legale. Traficul și distribuirea substanțelor stupefiante este unul dintre cele mai profitabile “business”-uri, în care activează astăzi tinerii. Desigur, nu e cu puțință să constatăm numărul traficantilor de droguri, dar o simplă analiză a datelor Ministerului de Interne, a datelor ce apar în mass-media demonstrează că traficul de narcotice nu este “străin” țării noastre și nu a ocolit generația tânără. Astfel, numai timp de patru zile (11-14 martie 1999) au fost reținute 46 persoane care aveau la ei substanțe narcotice, iar în timp de 9 luni ale anului 1999 numărul celor implicați în traficul de droguri a crescut cu 130 la sută, comparativ cu anul 1998. Oficial în Moldova sunt înregistrați 4000 narcomani. Însă, după părerea specialiștilor, în Moldova sunt aproximativ 60000 narcomani, 11% din acest număr îl constituie minorii, iar 58 la sută din consumatorii de droguri sunt elevi ai instituțiilor preuniversitare. După cum susțin specialiștii, centrele de plasare

și de reședință a acestor grupuri sunt orașele Chișinău și Bălți. În baza analizelor efectuate de Centrul Republican de Narcologie, 90% dintre consumatorii de droguri și substanțe toxice nu sunt angajați în nici un fel de activități legale, iar procurarea narcoticelor sau substanțelor toxice necesită zilnic cheltuieli în sumă de aproximativ 100 lei. Conform datelor aceluiași Centru, durata unui astfel de tratament este de 10-15 zile, suma zilnică a tratamentului variind între 150-200 lei. Este clar că din cauza sumei mari de bani necesare pentru tratament, durerilor insuportabile, precum și a atitudinii negative din partea unor angajați în sfera asistenței medicale majoritatea narcomanilor nu doresc să urmeze tratamentul. Cercetările sociologice focalizate asupra fenomenului narcomaniei accentuează dimensiunile și implicațiile socio-culturale, demografice, economice și chiar politice ale acestui fenomen complex, ce a devenit între timp o adevărată și tulburătoare problemă socială.

Un alt fenomen, ce debutează inițial ca problematică medicală și care constituie punctul final al viciosului lanț narcomanie-criminalitate-prostituție, este fenomenul SIDA. Datele statistice arată că în Republica Moldova în perioada anilor 1987-1995 au fost înregistrate 40 cazuri de infectare cu virusul HIV/SIDA, în anul 1997 - 407 cazuri, în 1998 - 856 persoane, dintre care 822 - cetățeni ai Moldovei. În anul 1998

manifestări clinice ale maladii SIDA s-au confirmat încă la 20 persoane, dintre care 15 au decedat. Analiza datelor reliefează faptul ce trezește îngrijorare că majoritatea celor infectați cu HIV/SIDA sunt tinerii. Logic apare întrebarea: care sunt cauzele apariției și proliferării infecției HIV/SIDA? Factorii ce determină boala sunt de natură pur individuală sau aici sunt implicați și factorii economici, sociali?

O problemă a societății ce se intercalează în mod direct cu problema narcomaniei și SIDA este sărăcia. Este foarte important pentru noi să conștientizăm că sărăcia este cel mai semnificativ co-factor în răspândirea HIV și dezvoltarea epidemiei SIDA. Argumentele aduse în favoarea acestei afirmații sunt:

1. Mulți tineri(e), în speranța de a acumula sume mari de bani, părăsesc țara. Separați de familie ei cad ușor sub influențe străine, fiind implicați în relații sexuale ocazionale.
2. Multe tinere pentru a supraviețui sunt nevoite să practice prostituția.
3. Statul nu este capabil să organizeze și să finanțeze serviciile anti-SIDA.

Din aceste considerente joncțiunea criminalitate–narcomanie- HIV/SIDA este validată și argumentată.

Dacă factorii ce generează infecția HIV/SIDA sunt diverși după gravitate și complexitate, atunci factorii ce duc la marginalizarea celor infectați cuprind și implicații psihologice. Atunci când tânărul sau familia acestuia află pentru prima dată că este bolnav de SIDA sau este sero-pozitiv, ei trebuie să facă față multor probleme. În primul rând apare problema sănătății, apoi cea a securității financiare și a pierderii scopurilor și obiectivelor în viață. Există și problema prietenilor și relațiilor familiale, precum și problema pierderii controlului asupra propriei vieți.

Copleșită de durere și de sentimentul de deznădejde persoana suferindă simte și atitudinea de dispreț și condamnare a celor din jur, iresponsabilitatea societății față de ea. În cele din urmă, ea devine nestăpânită în relațiile ei cu partenerul, medicul, membrii familiei, fricoasă față de actul sexual, față de viitor, simte că și-a pierdut statutul său social și situația sa în comunitate. Trăiește mai mult cu gândul că pentru ea unica cale de a evita durerea, disconfortul fizic și blamul public este suicidul. Atitudinea noastră față de cei infectați atestă în primul rând un nivel jos de cultură, precum și faptul că nu cunoaștem fenomenul SIDA, inclusiv aspectele sociale ale acestei maladii. Trebuie să recunoaștem că și noi purtăm vina pentru starea în

care se află acești tineri, fiindcă nu le-am întins la timp o mână de ajutor, nu le-am creat condiții normale pentru un trai decent.

Tineretul așteaptă ca societatea să-i ofere responsabilități pe măsură și posibilitatea de a se realiza și autoafirma după competențe.

Referințe:

1. *Realitatea socială: procese de transformare și interacțiune în societate.* - Chișinău, 1996.
2. *Tineretul Republicii Moldova în perioada de tranziție la economia de piață: probleme și soluții.* - Chișinău, 1993.
3. *Tineretul în România actuală.* - București, 1996.

TINERETUL ÎN STRUCTURILE CRIMINALE: CONSECINȚELE SOCIALE

Oxana Isac,
doctor, lector superior

Societatea contemporană suportă o etapă complicată a evoluției sale condiționată de problemele acumulate, nesoluționarea cărora conduce spre agravarea și mai acută a situației. Șomajul, neachitarea la timp a salariilor și pensiilor mizere, care sunt cu mult mai inferioare decât coșul minim de consum calculat oficial de sindicate, amplificarea din an în an a stratificării populației în bogați și săraci – toate acestea generează criza care a cuprins toate sferele vieții sociale și care deosebit de primejdios s-a manifestat în capacitatea de a dirija cu procesele sociale, în ignorarea legilor, ordinii de drept și normelor sociale, în scăderea amenințătoare a autorității puterii. În aceste condiții o deosebită “înflorire” cunosc diferite forme ale devianței sociale. Toate devierile sociale conțin în sine un pericol social, crima însă se evidențiază printr-un grad sporit al acestui pericol, deoarece prin esența sa reprezintă un comportament antisocial extravertit, adică orientat spre un obiect extern, prin ce, în special, și se deosebește de alcoolism,

narcomanie, prostituție, suicid și alte fapte introvertite pe care comițându-le suferă însuși infractorul.

Practic astăzi în republică există puțini cetățeni care nu s-ar fi confruntat, direct sau indirect, cu violența, furturile și care nu și-ar fi pus întrebarea: de ce statul s-a dovedit a fi neputincios sub presiunea lumii criminale? Societatea nu poartă răspundere pentru securitatea omului, de aici și pornesc toate suferințele lui, având în vedere faptul că anume crimele contra personalității în cea mai mare parte rămân, de regulă, nedescoperite. Investigațiile sociologice efectuate în ultimii 3-4 ani ne mărturisesc că peste 92 la sută din respondenții care participă la monitoringul anual manifestă motive de teamă pentru securitatea sa personală.

Analiza statisticii juridice denotă că în republică fiecare a douăsprezecea crimă din cele descoperite este săvârșită de tineri în vârstă de 14-25 ani. Această stare de lucruri nu poate să nu provoace alarmă și îngrijorare. Tendința întineririi contingentului de criminali din an în an își ea amploare, antrenarea tineretului în grupările criminale devenind un lucru obișnuit. Astfel, tinerii infractori au devenit subiecții permanenți ai diferitelor forme de infracțiuni – sustragerea de bunuri din avutul proprietarului, racketul, traficul de droguri, tâlhăriile etc.

Majoritatea crimelor sunt săvârșite din motive josnice (invidie, dorința supremației) cu o cruzime deosebită, acestea fiind urmările marginalizării tinerilor, degradării lor morale, lipsei de idealuri.

Care sunt factorii obiectivi și subiectivi care au favorizat apariția și dezvoltarea ascendentă a fenomenului criminalității în rândul tineretului? Unul dintre factori ar fi consumul băuturilor alcoolice și al drogurilor. Fiecare al șaptelea minor a săvârșit infracțiuni în stare de ebrietate. Rămân în creștere crimele legate de narcomanie. Sunt înregistrate dese cazuri de implicare a tinerilor la traficul și distribuirea drogurilor în școli, colegii, instituții superioare de învățământ, în cluburi de noapte. Evident, profitul ajunge la “șefii” maturi, iar “vânzătorii” sunt adesea răsplătiți pentru lucru cu “marfă”, devenind absolut dependenți de stăpâni. Astăzi în republică se înregistrează o majorare bruscă a numărului consumătorilor de droguri. Dacă în 1990 la evidența Centrului narcologic republican se aflau 668 de persoane, apoi în 1998 – peste 3900. Dar, după unele estimări, în realitate numărul de narcomani este mult mai mare, cifrându-se la 55-60 mii de persoane, majoritatea cărora fiind tineri în vârsta de 14-25 ani. Prezența unui consumator de droguri în familie se transformă într-o adevărată tragedie, iar creșterea numărului

acestora, mai ales în rândurile tineretului, devine un pericol pentru societate.

Al doilea factor care creează adesea condiții pentru implicarea tinerilor în activități criminale este problema relațiilor familiale. Situația economică precară din republică a mărit riscul de abandon pentru o categorie mare de copii. Crește numărul copiilor din familiile în care lipsesc condiții de întreținere și educație. Pierderea locului de muncă și a salariului de către membrii maturi ai familiilor duce deseori la implicarea celor minori în structurile criminale pentru a-și câștiga existența sa și, nu rareori, a părinților.

Reducerea numărului de instituții pentru copii și tineret (de tipul caselor de creație tehnică, centrelor tinerilor tehnicieni, turiști, naturaliști etc.) din cauza crizei economice este un factor care contribuie, indubitabil, la încorporarea tinerilor în structurile criminale. Este de menționat că, nefiind însoțită de crearea structurilor alternative obștești, desființarea diferitelor organizații pentru tineret, care aveau drept scop ocuparea timpului liber al tinerilor, a condus la extinderea variatelor vicii în rândurile tineretului, fapt ce determină în mare măsură creșterea criminalității.

Așadar, cunoașterea mecanismului de acțiune al acestor și altor factori este de importanță primordială în întocmirea programelor strategice de prevenire și combatere a criminalității în rândurile tineretului. Evident, printre aceste măsuri preventive pe prim-plan trebuie să se plaseze cele social-economice, pentru că anume sărăcia cu dimensiunile sale economice și spirituale condiționează delinvența pentru un număr mare de persoane.

Criminalitatea ca fenomen social este condiționată de acele procese și legități care au loc în societate. În acest context merită atenție ideile savantului franco-belgian A. Quetelet (1796 – 1874). În opinia sa, “societatea include în sine embrionii tuturor crimelor care au a se săvârși, pentru că în ea sunt incluse condițiile care contribuie la dezvoltarea acestora. Ea nu face decât să pregătească crima, iar criminalul nu e decât o unealtă”. Vorbind despre înclinațiile oamenilor de a săvârși crime, Quetelet subliniază că fiecare dintre noi se poate pomeni în relații ostile cu legile, dar la unii această înclinație, chiar și în clipele de cea mai mare furie, este atât de slabă, încât poate fi considerată egală cu zero; la alții, dimpotrivă, ea este foarte dezvoltată și s-ar putea spune, probabil, că ea se va manifesta odată cu cele mai mici sau mai mari fapte reprobabile. Înclinațiile individului depind de educația primită în familie.

Astfel, putem afirma cu certitudine că în problema minimalizării fenomenului criminalității în rândurile tineretului un rol decisiv îl are procesul educativ în familie și responsabilitatea părinților de viitorul copiilor săi. Plus la aceasta, nu mai mică importanță o are readucerea credinței în faptul că statul, societatea, structurile executive nu au uitat despre datoria și răspunderea lor față de soarta tinerei generații.

Referințe:

1. *Realitatea socială: procese de transformare și interacțiune în societate.* – Chișinău, 1996.
2. *Criminalitatea organizată și economia tenebră în Republica Moldova.* – Chișinău, 1999.
3. А.Кетле. *Социальная система и законы ею управляющие.* - СПб, 1866.

CRIMINALITATEA JUVENILĂ ÎN PERIOADA DE TRANZIȚIE

Ruslan Sințov,
student, anul III, Sociologie

Valentina Flocosu,
lector

Una din problemele cu care se confruntă Republica Moldova la ora actuală este nivelul înalt al criminalității, în special în rândurile tineretului. Ea se datorează, în primul rând, vârstei în permanentă schimbare, procesului complex de socializare, numărului multiplu de subiecți responsabili de acest proces etc.

Problema criminalității juvenile se plasează în centrul atenției pe măsură ce societatea conștientizează locul și rolul generației tinere în structura contemporană a sistemului social, precum și importanța pe care aceasta o prezintă pentru viitorul societății.

Criminalitatea juvenilă include totalitatea crimelor săvârșite de persoane cuprinse între vârsta de 14-25 ani. Cea mai critică este vârsta tinerilor minori cuprinsă între 14–18 ani. Menționăm că la această etapă a vârstei are loc formarea deplină a conștiinței de sine a tânărului, crearea valorilor spirituale și morale, conturarea deprinderilor și obișnuințelor în

comportament. Anume în perioada adolescenței potențialul genetic este cel mai intens supus influenței mediului social.

Structura criminalității juvenile cuprinde, pe de o parte, tipul infracțiunii (omor, jaf, furt, tâlhărie etc.), iar, pe de altă parte, subiectul infracțiunii unice, al celei organizate, al recidivei de infracțiuni etc.

O atenție deosebită se acordă criminalității juvenile în grup. Specificul grupului constă în caracterul său instabil, fiind format pe o durată de 1-3 luni. Membri ai acestor grupuri devin persoanele cu atitudini profund demoralizate.

În continuare vom scoate în evidență starea criminalității juvenile prin prisma unor date și constatări. Astfel, în urma analizei datelor oferite de MAI al Republicii Moldova și de Departamentul Statistică, constatăm că:

- nivelul criminalității juvenile se menține pe întreaga perioadă de tranziție, constituind 2354 infracțiuni în 1994, 2326 – în 1995, 2193 – în 1996, 2330 – în 1997, 2287 – în 1998. Un rol deosebit în acest context îi revine criminalității latente a tinerilor care, de cele mai multe ori, rămâne în umbra activității organelor de poliție;
- infracțiunile de sustragere de bunuri din avutul proprietarului, săvârșită prin furt, și cele de huliganism

constituie 70-80 la sută din numărul total de infracțiuni săvârșite;

- până la 1/3 din crimele săvârșite sunt ocazionale (fără pregătire prealabilă);
- fiecare a treia infracțiune este comisă de tineri în stare de ebrietate;
- aproximativ 4 din fiecare 5 infracțiuni comise au fost săvârșite în apropierea locului de trai, de studii al făptuitorului;
- numărul de infracțiuni din mediul urban, în raport cu cel din mediul rural, este de 2 ori mai mare, diferența fiind explicată prin specificul mediului urban: teritoriul vast, nivelul scăzut al controlului social din partea familiei, școlii, densitatea înaltă a populației etc.;
- aproximativ 3/4 din numărul de tineri infractori au săvârșit infracțiuni în grup;
- infracțiunile săvârșite de tineri infractori asociați în grup cu caracter stabil constituie 20 la sută din numărul total de infracțiuni săvârșite în grup;
- majoritatea infracțiunilor sunt comise în perioada timpului liber cuprinsă între orele 18.00 – 23.00, cu excepția infracțiunilor legate de sustragerea avutului personal, săvârșite între orele 9.00 – 17.00.

Alte date oferite de SISI “OPINIA” relevă îngrijorarea tineretului de starea criminogenă din societate, exprimată prin faptul că doresc să posedă o armă legalizată pentru securitatea personală.

Tabelul 1. Atitudinea tineretului față de armele personale

Indici	Ați dori să aveți o armă legalizată pentru a vă apăra pe sine, familia și averea de elementele criminale?			
	18 – 24 ani		25 – 29 ani	
Luna, anul chestionării	12/1994	02/1998	12/1994	02/1998
Am deja	0	2,6*	1,3	3,1
Aș dori să procur	77	53	72	54,6
Nu doresc	16	43,1	13	41,5

* în procente din numărul celor chestionați.

Datele din tabelul alăturat relevă că în decurs de 4 ani numărul tinerilor care dețin armă legalizată a crescut.

S-a observat că vârsta de 16-17 ani este considerată ca fiind cea mai criminogenă, deoarece în această perioadă controlul social atât din partea familiei, cât și din partea școlii este mai slab. O bună parte din tineri stau la această vârstă în afara oricărui proces (social, politic, economic), ceea ce-i

distanțează de procesul activ de socializare, fiind dominați în comportament de valorile subculturii.

În urma analizei datelor statistice s-au evidențiat condițiile și factorii ce contribuie la comiterea crimelor de către tineri.

Fiind de la natură o ființă socială, omul nu poate exista în afara societății. Anume în cadrul societății are loc formarea omului ca personalitate. Personalitatea tânărului reprezintă rezultatul procesului de socializare, în urma căruia tânărul dobândește anumite însușiri și calități care-i determină comportamentul în societate. Prin urmare, de săvârșirea crimei este responsabilă nu numai persoana dată, ci și societatea care a format-o.

În acest context o atenție deosebită trebuie acordată mediului familial, căruia îi este rezervat rolul de bază în procesul primar de socializare, ea constituind celula de bază a societății.

În relațiile cu părinții, rudele copilul însușește normele, valorile, practicile de conduită, pe care mai apoi le aplică în relațiile cu oamenii în toate sferele vieții sociale. O primă cauză a comportamentului antisocial al tânărului o constituie atmosfera familială: calitatea climatului afectiv, stilul de viață, climatul instructiv-educativ, aptitudinile pedagogice ale părinților determină formarea personalității copilului, atitudinile sale,

evidențiindu-i potențialul motivațional. Astfel, controlul din partea familiei trebuie să fie direcționat spre dezvoltarea armonioasă și multilaterală a personalității tânărului.

O altă cauză este lipsa unuia sau ambilor părinți, ceea ce duce la diminuarea controlului asupra conduitei tânărului, agravarea stării materiale, tensionarea atmosferei psihologice, influența persoanelor străine etc. În acest mod consecințele nefaste ale familiei dezorganizate sau instabilitatea ei afectează psihicul tânărului și modul de viață al acestuia. Atmosfera tensionată, crudă se reflectă în reacția psihologică a tânărului care încearcă să-și afirme demnitatea, aspirațiile, interesele, recurgând la acțiuni antisociale.

Ca regulă, părinții tinerilor infractori au un nivel scăzut de studii, de experiență și cunoștințe elementare despre educație, aplicând cel mai des metode violente de educație.

S-a constatat că peste 40 la sută din părinții tinerilor infractori au studii medii incomplete.

Investigațiile efectuate în mai multe state au pus în evidență faptul că peste 30 la sută din tineri care au comis acte de violență provin din familiile care practică un stil de educație despotice și excesiv.

Un rol important în socializarea tânărului revine școlii, care trebuie să înlăture neajunsurile educației familiale,

asigurând o dezvoltare armonioasă a acestuia. În cadrul școlii tânărul își formează anturajul prietenilor și însușește un comportament care corespunde normelor de conduită a grupurilor neformale cu care tânărul se identifică. În procesul comunicării cu membrii grupului el își formează orientările valorice și idealurile.

În prezent dificultățile cu care se confruntă școala influențează negativ asupra tânărului. Astfel, cercetările au constatat că prima cauză de abandonare a colectivului de clasă și alegerea anturajului de stradă o reprezintă insuccesul școlar, lipsa înțelegerii cu membrii clasei etc.

O influență considerabilă asupra formării tânărului o are petrecerea timpului liber. Tânărul, în loc să se autoperfecționeze prin satisfacerea intereselor în diverse sfere ale vieții, cum ar fi sportul, cultura etc., reduce petrecerea timpului liber la consumarea băuturilor alcoolice, drogurilor, distracțiilor lipsite de sens etc.

Un aspect important al criminalității îl constituie activitatea infracțională a unui grup de tineri. S-a stabilit că tinerii se asociază în grupuri de persoane care înfruntă aceleași greutăți în relație cu mediul social, au orientări valorice similare etc. Fiind uniți în cadrul grupului, tinerii manifestă, în plan psihologic și moral, calități ce diferă de cele cunoscute până la

asociere. De aceea înlăturarea la timp a acestor dificultăți ar facilita formarea corectă a personalității tânărului.

Alt factor care contribuie la formarea comportamentului antisocial îl reprezintă mass-media, care pune accentul pe criza de valori, propagând agresivitatea, imoralitatea, violența etc., familiarizându-i pe tineri cu diferite acte de violență.

Un rol aparte îi revine nivelului scăzut al conștiinței juridice, care se datorează educației, instruirii, socializării insuficiente a tânărului, precum și activității nesatisfăcătoare a organelor de drept atât în direcția prevenirii criminalității juvenile, cât și în ceea ce privește descoperirea, cercetarea crimelor săvârșite.

Un factor aparte pentru viitorul tânărului îl constituie prezența familiei și școlii chemate să cultive un înalt nivel intelectual și moral care să-i ofere posibilitatea de a-și alege o profesie, de a-și aprecia și aplica facultățile fizice, intelectuale și morale, tineretul fiind generația care va contribui la progresul societății. Alegerea corectă a profesiei determină activitatea zilnică a persoanei, pune amprenta asupra calităților, intereselor sale etc.

Totuși, astăzi principala cauză a creșterii numărului de infracțiuni este criza economică și socială, care a polarizat

societatea, a redus șansele de afirmare și realizare a tineretului, determinându-i comportamentul.

În continuare ne vom referi la măsurile de prevenire și combatere a criminalității juvenile. Criminalitatea juvenilă necesită atenție sporită, deoarece ea prezintă “rezerva criminalității”. În acest sens, activitatea eficientă de prevenire a criminalității duce la schimbări esențiale în structura ei pe viitor, contribuind totodată la diminuarea acestui fenomen negativ.

Prevenirea criminalității juvenile presupune un complex de măsuri generale, cum ar fi ridicarea rolului școlii și familiei în educația tinerilor, îmbunătățirea condițiilor de viață ale familiei, educația prin muncă, organizarea rațională a timpului liber, scopul final fiind lichidarea deficiențelor din cadrul sistemului social de educare și reintegrarea tânărului în societate.

Acestea, la rândul său, pot fi realizate cu succes prin conjugarea cu măsurile de ordin economic, politic, ideologic, cultural-educativ, juridic care vor contribui la dezvoltarea normală a tânărului. Sistemul de prevenire (familia, școala, colectivele de muncă, organele de drept etc.) trebuie să se conducă după principiul eficienței, schimbului reciproc de informație și autocontrol.

Statul trebuie să dezvolte și să perfecționeze legislația ce asigură baza social-juridică de protecție a familiei, să asigure ajutorul familiilor dezorganizate, a căror stare financiară este subredă. O atenție specială trebuie acordată creării condițiilor de educare a tinerilor cu defecte fizice și psihice cărora le vine foarte greu să se adapteze la mediul social cu care interacționează. Aceste persoane pot porni pe cale infracțională mult mai ușor decât ceilalți tineri.

În plus, e nevoie de formarea unei baze unice moral-psihologice a familiei fără de care nu pot fi asigurate cu eficiență celelalte măsuri.

Asigurarea acestor măsuri poate fi efectuată atât de către organele de stat, cât și de societatea însăși. Un rol deosebit în acest context revine mijloacelor de comunicare în masă, capabile să influențeze opinia publică.

În ceea ce privește sfera instructiv-educativă, ar trebui ca școala să-și asume rolul de adevărat centru de formare și dezvoltare a tânărului și să nu se limiteze doar la funcția de instruire. În același timp, trebuie întreprinse măsuri în direcția ridicării calității nivelului profesional, moral și cultural al profesorului, creându-se condiții materiale pentru buna încadrare în procesul de instruire și educație.

Un rol important îl are conlucrarea familiei cu școala, a școlii cu organele de drept, în vederea realizării educației juridice a tânărului, astfel ca cunoștințele juridice să se transforme în convingeri proprii. În ceea ce privește activitatea organelor de drept privind cercetarea criminalității juvenile ele nu trebuie să se limiteze doar la cercetarea locului comiterii crimei, cum se procedează deseori, dar și la investigarea locului de trai al tânărului infractor, mediului său social etc.

Măsurile de prevenire a criminalității juvenile înseamnă și măsuri întreprinse împotriva șomajului, muncii ieftine etc., respectarea drepturilor tinerilor, asigurarea condițiilor optime de afirmare și autoafirmare a tinerilor în toate sferile de activitate socială.

Referințe:

1. M.Rădulescu, D.Banciu. *Introducere în sociologia delincvenței juvenile*. - București, 1990.
2. V.Preda. *Profilaxia delincvenței și reintegrarea socială*. – București. 1981.

PROSTITUȚIA – FENOMEN SOCIAL

Diana Popa,

studentă, anul II, Asistență Socială

Vasile Onicov,

doctor, conferențiar

Prostituția ca fenomen social a existat în toate țările civilizate din cele mai vechi timpuri și a fost subiect de reglementare prin obiceiuri sau legi, fiind considerată un rău social, însă necesar, punând probleme grave pentru moralitatea, sănătatea societății și ordinea publică. Noi, însă, nu am căutat să expunem aici o privire critică, ci, dimpotrivă, o privire a unui asistent social, care trebuie să vadă situația așa cum este și totodată să-și pună întrebarea: *cu ce pot eu ajuta?*

Ce este, deci, prostituția?

Prostituția este practicarea a actului sexual în schimbul unor avantaje de ordin material, economic, sau procurarea de către o femeie (mai recent și bărbați) a mijloacelor de existență prin întreținere de relații sexuale cu mai mulți bărbați și, respectiv, femei.

Răspândirea prostituției în formele ei cele mai variate a depins întotdeauna de gradul de dezvoltare economică și socială a statelor, de nivelul educației sexuale a populației.

Cercetările au relevat că cele mai importante motive extrinseci care determină o femeie să se prostitueze sunt:

- 1) dificultăți în găsirea unui loc de muncă;
- 2) condițiile proaste de muncă, insuficient plătită;
- 3) tratament agresiv al fetelor în familie;
- 4) promiscuitatea și modul de viață indecent specific comunităților afectate de sărăcie;
- 5) agregarea unor mari mase de oameni în comunități și unități de producție unde există un control social redus privind moralitatea tinerilor;
- 6) exemplul de lux, autoindulgență oferit de clasele bogate;
- 7) pornografia și distracțiile care aduc atingeri bunelor moravuri.

De obicei, femeile ajung să practice prostituția din cauza nevoilor economice, deoarece în cele mai multe societăți femeile au un statut social foarte scăzut, un viitor nesigur. Ca să fim mai expliciti, vom menționa că modelul cultural al socializării fetelor este mult mai diferit în societatea noastră față de cel al bărbaților. Dispunând de o libertate mai redusă, suportând un control mai sever, având o gamă mai redusă de profesii pe care le pot îmbrățișa, fetele ajung să manifeste un conformism mai accentuat, mai puțină inițiativă. Și în afara familiei modelul discriminării între sexe persistă, femeile trebuind să înfrunte o

situație de inferioritate pe planul activității profesionale și social-politice, situație dovedită și de ponderea mai mare a femeilor în rândurile șomerilor. La noi în Moldova, de exemplu, 59% din șomerii înregistrați sunt femei. Din punctul de vedere al acelor femei, pentru care “amorul tarifat” reprezintă un mijloc de existență, prostituția este de fapt o soluție de supraviețuire și de adaptare la condițiile unei societăți care se confruntă cu o rată ridicată a șomajului.

Date ce privesc situația în Republica Moldova am putut găsi doar la Comisariatul Central, deși ar fi mai indicat să le putem avea de la un centru de reabilitare a prostituatelor sau de la o asociație pentru protecție împotriva prostituției, pe care, cu părere de rău, nu le avem. Posibil, societatea noastră încă nu a conștientizat această nevoie.

Legea adoptată la 23 februarie 1993 cu privire la prostituție și propagarea prostituției, inclusă în “Codul cu privire la contravențiile administrative”, în art.171, alineatul 1 prevede:

- persoana prinsă pentru prima dată este amendată în suma de 50-75 salarii minime sau este pusă sub arest administrativ pe 20 de zile.
- persoana prinsă a doua oară este amendată cu 75-100 salarii minime sau este pusă sub arest administrativ pe 30 de zile.

- persoana luată a treia oară poartă răspundere penală.

Același articol, alineatul 2:

- propagarea prostituției prin intermediul publicațiilor periodice, mijloacelor audio-vizuale sau prin orice alt mod atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la 75 până la 100 salarii minime cu confiscarea mijloacelor de propagare.

În municipiul Chișinău, la sfârșitul lunii septembrie 1999, au fost puse la evidență 114 prostituate, dintre care au fost trase la răspundere 38; duc un mod de viață imoral – 125, din numărul lor 20 fiind minore. Au trecut controlul la Dispensarul venerologic 115, dintre care 10 erau infectate de boli sexual transmisibile, în plus - o persoană infectată de virusul HIV/SIDA. Însă aceste date nu reflectă situația reală, deoarece multe persoane își practică meseria în străinătate. Despre aceste prostituate nu sunt careva date, căci problema în cauză nu constituie obiectul unei colaborări între state.

Prostituția reprezintă, în opinia celor mai mulți evaluatori, printre care moraliști, medici, juriști, oameni politici, o problemă socială importantă având numeroase consecințe negative asupra națiunii. Factorii care generează acest fenomen sunt diverși și multipli.

Promiscuitatea, creșterea riscului bolilor venerice și a contactării SIDA se numără printre cele mai importante și grave, dar nu unicele, consecințe ale practicării unei astfel de meserii.

Într-un studiu recent realizat de către Organizația Mondială a Sănătății cu privire la prostituție a fost reconfirmată tendința de creștere îngrijorătoare a numărului de persoane care din diferite motive practică această ocupație. Drept motive care au împins femeile pe această cale se indică:

- 80% - au fost maltratate fizic;
- 54% - au fost maltratate de clienți;
- 66% - au fost violate;
- 78% - au fost convinse sub amenințarea cu arma;

În plan social ar dori:

- 78% - să abandoneze prostituția;
- 50%- să beneficieze de suportul unor asociații de protecție împotriva prostituției;
- 73% - să-și găsească o altă meserie;
- 67% - au cerut un tratament împotriva consumului de alcool și droguri.

Dar să ne întrebăm: în mâna cui rămân aceste persoane care doresc să se reabiliteze, dacă nu avem servicii în acest domeniu? Și cum rămâne cu Convenția de la Geneva cu privire la protecția persoanelor civile pe timp de război, adoptată în

1947, și protocoalele adiționale din 1977, care prevăd dreptul pentru fiecare femeie de a fi protejată împotriva tuturor atacurilor dezonorante, împotriva tratamentelor degradante, violului, prostituției și a oricăror forme de atacuri indecente?

Referințe:

1. D.Banciu, Sorin M.Rădulescu, M.Voicu. *Introducere în sociologia devianței*. - București, 1985.
2. Sorin M.Rădulescu. *Sociologia devianței*. - București, 1995.

ROLUL ORGANIZAȚIILOR NON-GUVERNAMENTALE ÎN PROMOVAREA POLITICILOR DE TINERET

Mariana Buciuceanu,
studentă, anul V, Sociologie

Diana Cheianu,
lector

Condiția umană a tineretului de azi, poziția lui socială, modul său de viață, valorile, dorințele și năzuințele cer să fie explicate și înțelese în contextul nesiguranței economice și al deteriorării mediului fizic.

Abordarea și studierea problemelor specifice ale vârstei tinere au un impact particular asupra calității vieții. Într-adevăr, problemele șomajului, ale marginalizării, consumul de droguri și alcool, slăbirea legăturilor familiale dintre generații, violența asupra minorilor sunt probleme cu care practic se confruntă toate statele de pe glob.

Tineretul este o categorie socială sensibilă la crizele și mutațiile politice, sociale și economice, fiind purtătorul unor valori capabile să producă schimbări în tranziția spre o societate civilă. Astăzi există multe organizații de tineret și toate reflectă, într-un fel sau altul, anumite poziții ale tinerilor, constituind în ansamblu așa - numita *politică de tineret*.

Problemele tinerilor sunt unice - studii, loc de muncă, condiții de trai etc. Și toate aceste organizații non-guvernamentale (ONG) încearcă să le soluționeze, chiar dacă metodele la care recurg uneori sunt contradictorii. Oricum, toate vor să atingă același scop: să le asigure tinerilor o viață liniștită și un trai decent, dar totodată o viață interesantă și plină de conținut.

Asocierea tinerilor în ONG-uri îi face să se organizeze mai bine pentru a-și apăra interesele.

Schimbările ce s-au produs în societate de la declararea independenței Republicii Moldova și până în prezent au rezultat fără întârziere cu modificări în viața asociativă a tinerilor. Societatea civilă în Moldova a devenit o realitate, iar conceptele democratice au presupus anumite revendicări și în politica de tineret. Astfel, în prezent s-a conturat o comunitate de ONG-uri de tineret capabile să-și asume anumite responsabilități publice ce contribuie la democratizarea societății.

Perioada dintre 1992-1999 înregistrează o dinamică variată în evoluția vieții asociative a tinerilor din Moldova. Conform datelor Ministerului Justiției, în republică sunt înregistrate peste 1400 de ONG-uri, cu statut de organizații la nivel național. Circa 10% din numărul total, adică peste 120 de ONG-uri sunt organizații de tineret și pentru copii. Aceasta nu

înseamnă, însă, că celelalte nu ating problemele tinerilor, cum sunt, spre exemplu, cele ce vizează domeniul educației, mediul sau drepturile omului. După sfera de activitate, cele mai multe ONG-uri de tineret au o orientare specializată: psihologie, medicină, ecologie, istorie, drept, protecție socială, cultură, educație etc. Făcând o analiză a programelor realizate, asociațiile de tineret pot fi menționate printre cele mai active ONG-uri.

Societatea moldavă este departe de a avea o mișcare internă a comunităților locale care să se ocupe de soluționarea problemelor proprii. Ca segment al societății civile, ONG-urile au apărut ca formațiuni venite din afara comunității, adesea determinate de mecanismele suportului occidental.

O cauză a necesității apariției ONG-urilor de tineret ar fi acțiunile și activitățile sub limită în domeniul politicii de tineret din partea instituțiilor statale, acestea fiind împuternicite să-și aducă aportul în ameliorarea problemelor tineretului. Exemplificăm: Concepția politicii de stat a RM în problemele tineretului, aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova nr.602 din 28 august 1995, care determină politica de tineret ca parte componentă a politicii statului, precum și alte hotărâri ale Executivului republican, nu se realizează integral. Mai mult de jumătate din numărul celor angajați în organele administrației

publice locale în funcția de “specialist” în problemele tineretului nu corespund cerințelor față de un asemenea specialist. Ei nu sunt versați în domeniu, dar nici nu intenționează să se perfecționeze.

Viața asociativă a tinerilor, aspectele colaborării între structurile de stat și cele non-guvernamentale sunt subiecte importante ce trebuie dezvoltate mai amplu. Până la intrarea în vigoare a Legii cu privire la asociațiile obștești, s-a evidențiat dezvoltarea organizațiilor naționale de tineret și a ligilor studentești din municipiul Chișinău. După reînregistrarea asociațiilor obștești, s-a observat o creștere a numărului de organizații locale și regionale, care în 1997 erau într-un număr mic. Astăzi la nivel local își desfășoară cu succes activitățile peste 50 de organizații de tineret.

Analiza repartiției geografice a ONG-urilor de tineret atestă concentrarea lor în continuare în municipiul Chișinău, în orașele Bălți și Tiraspol, iar din 1999 și în Găgăuzia. Se observă o tendință de extindere a sectorului asociativ de tineret și la nivel de județ: organizații de tineret au fost create la Bender, Cahul, Comrat, Căușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Rezina, Slobozia, Taraclia, Ungheni etc.

Conținutul proiectelor elaborate de ONG-urile de tineret reiese din nevoile sociale și profesionale ale tinerilor. Din

multiplele probleme cu care se confruntă asociațiile de tineret se evidențiază cele ce țin de asigurarea bazei materiale și financiare, a spațiului informativ, indiferența organelor puterii de stat față de problemele lor etc.

În practica europeană se cunosc două forme distincte de reprezentare a asociațiilor de tineret: *Consiliile Naționale ale Tineretului* și *Fundațiile pentru Tineret*.

Spre sfârșitul anului 1998, la nivel național a fost reorganizat Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM), organizație “umbrelă” care reprezintă organizațiile de tineret republicane și regionale atât la nivel național, cât și la nivel internațional. La moment CNTM întrunește 20 de organizații naționale membre și 5 organizații candidate. Noul statut al CNTM permite atât ONG-urilor de tineret naționale, cât și organizațiilor locale de tineret să participe la programele Consiliului, ultimele fiind reunite în cadrul Consiliilor Județene ale Tineretului. În Bălți și Edineț au avut loc deja adunările de constituire a acestor consilii, care vor deveni membre ale CNTM.

Scopul CNTM este sprijinirea dezvoltării structurilor asociative de tineret din Republica Moldova, susținerea programelor și activităților acestora, precum și reprezentarea

națională și internațională a segmentului societății civile, constituit de structurile asociative de tineret.

Din șirul de obiective putem menționa:

- colaborarea cu organul central de specialitate în problemele politicii de tineret;
- abilitate în promovarea politicii de tineret;
- participarea la realizarea și aplicarea politicii naționale de tineret etc.

La nivel internațional CNTM a stabilit relații cu Consiliul Național al Tineretului din Suedia, cu care a semnat un protocol de colaborare pentru anii 1999-2000 și care deja se realizează în practică (desfășurarea a două stagii de formare a liderilor de tineret din Republica Moldova cu participarea formatorilor din Suedia etc.). Revitalizarea CNTM marchează o participare mai activă a reprezentanților tineretului din republică la activitățile internaționale de tineret de la Budapesta, Strassbourg, Bruxelles, etc. din acest an.

La capitolul relațiile tineretului cu alte organizații, ONG-urile nu au un concept clar definit, nu există o transparență în proiectele elaborate de ele. Parteneriatul dintre ONG-uri e greu de menținut din cauza lipsei de informație despre posibilitățile parteneri și slaba recunoaștere reciprocă.

Problemă cea mai gravă o constituie lipsa unei strategii concrete de colaborare între ONG și stat, aceasta având un caracter sporadic, ocazional. Structurile de stat de toate nivelurile nu au un concept și un mecanism clar de susținere a sectorului asociativ de tineret. Intenția Guvernului de a institui, prin Hotărârea nr.322 din 3.04.1997, un Consiliu Național pentru problemele tineretului nu a avut efectul scontat. Aceasta se explică prin faptul că din 226 membri ai acestui Consiliu doar 4 sunt reprezentanți ai ONG-urilor de tineret. Un lucru este cert: în raporturile ONG-urilor cu statul deocamdată predomină neîncrederea reciprocă, suspiciunea, îndoielile, fapt ce nu poate contribui la un parteneriat adevărat.

Astăzi, prin eforturile sectorului non-guvernamental de tineret, a fost adoptată “Legea cu privire la tineret”. Însă apare o problemă nu mai puțin importantă – lipsa unui mecanism real de implementare a prevederilor legislative. Tinerii sunt conștienți de faptul că statul astăzi nu dispune de mijloace pentru realizarea prevederilor acestei legi; pentru ei contează voința politică a organului legislativ de a recunoaște politica de tineret ca una din domeniile de activitate a statului și sectorului non-guvernamental, de a se implica în promovarea acestei politici. În lege sunt prevăzute măsuri și norme ce nu sunt prevăzute de alte

legi naționale. ONG-urile sunt recunoscute ca parteneri egali în promovarea politicii de tineret la nivel național și local.

Astfel, putem spune că politica de tineret în republică nu este integrală, multilaterală, inter-sectorială și elaborată pe un termen lung, așa cum prevede Programul Mondial de Acțiuni pentru Tineret. Deci, neîndoielnic, suportul din partea structurilor guvernamentale ar fi de mare ajutor ONG-urilor de tineret în promovarea cu succes a politicii de tineret.

Până la o reușită totală sunt mulți pași, dar pentru aceasta se cere înțelegerea și încrederea celor de sus. Și totuși, nu putem nega succesele pe care le-au obținut ONG-urile de tineret prin forțele proprii și grație ajutorului primit din afara țării. În ultimii ani se poate vorbi despre un enorm curriculum de proiecte care au fost realizate de către sectorul non-guvernamental de tineret întru ameliorarea unor probleme a tinerilor. S-a lucrat în societate, școli, grădinițe, instituții etc.

Au fost întreprinse și se întreprind proiecte cu impact social. Aici putem menționa activitățile în domeniul protecției drepturilor tinerilor, în domeniul asistenței medicale accesibile, contracarării narcomaniei, bolilor sexual transmisibile, precum și activitățile privind prevenirea acestora în rândurile adolescenților și tineretului, protecția celor infectați, angajarea

în câmpul muncii, educația sexuală a tinerilor, valorificarea potențialului intelectual al tinerei generații etc.

În Republica Moldova tineretul poate fi uneori foarte activ, încât e capabil să ceară drepturile sale legitime de membri plenipotențieri ai comunității.

Referințe:

1. C.Zamfir (coord.). *Politici sociale în România*. – București, 1999.
2. *Tinerii din Republica Moldova optează pentru integrarea europeană*. – Chișinău, 1999.

**TIMPUL LIBER:
MIJLOC DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE A
TINERETULUI**

Valentina Flocosu,
lector

Timpul liber a existat în viața oamenilor dintotdeauna. E și firesc ca în afara timpului rezervat muncii să existe un anumit volum de timp “extramuncă”.

Prin *timp liber* înțelegem acel segment de timp ce rămâne după ce fiecare individ și-a îndeplinit obligațiile profesionale, familiale și sociale și în care își desfășoară diverse activități benevole pentru a se odihni sau pentru a-și realiza pe deplin aptitudinile, pentru a se dezvolta ca personalitate. Cu alte cuvinte, esența de bază a timpului liber constă în recrearea și refacerea organismului, formarea și dezvoltarea personalității sub toate aspectele.

Astăzi, când așa-numita perioada de tranziție la economia de piață cu consecințele ei nefaste s-a extins în timp, când tensionările psihologice s-au agravat din cauza luptei îndelungate cu sărăcia, șomajul, criminalitatea etc., dorința de repaos, de relaxare, de recreere, de distracție, într-un cuvânt - de timp liber a crescut.

Timpul liber se regăsește în mod diferențiat la toți membrii societății. Tineretul, însă, este categoria demografică pentru care timpul liber are o importanță mai mare decât pentru celelalte categorii demografice - caracteristică ce decurge din specificul vârstei. Pentru tineretul de astăzi vârsta copilăriei, intrarea în adolescență și apoi trecerea la maturitate se produce într-un context socio-economic și cultural în care valorile și cultura timpului liber sunt insuficient formate și dezvoltate. Iar rețeaua de servicii, dotări și facilități specifice timpului liber este redusă și puțin diversificată.

Tranziția la economia de piață a adus cu sine mari modificări în defavoarea timpului liber, cu excepția mării acestuia. Sărăcia și scăderea nivelului de trai a contribuit la reducerea frecvenței unor activități de timp liber, desfășurarea cărora presupuneau anumite cheltuieli. Nivelul de trai scăzut afectează atât funcția de divertisment a timpului liber, cât și funcția de dezvoltare a personalității. Prin reducerea locurilor de muncă, după care a apărut șomajul, s-a ajuns la mărirea timpului neocupat pentru tineret, fapt care generează pericolul lipsei de preocupări. În acest sens, modul de petrecere a timpului liber poate avea efecte negative, cei mai expuși fiind tinerii din mediul urban, deoarece aceștia sunt mai ușor atrași în diverse

distracții fără conținut, care ulterior pot conduce la fapte antisociale.

Și mai critică este situația în mediul rural, unde singurul loc de petrecere a timpului liber sunt căminele culturale, care treptat au încetat să mai ofere programe distractive, reducându-și toată activitatea cultural-educativă doar la desfășurarea serelor de dans sau așa-numitelor “discoteci”, și acestea numai la sfârșit de săptămână, avându-se în vedere specificul muncii și al vieții de la sat.

Comportamentele de timp liber ale tinerilor, spre deosebire de cele ale adulților, se orientează, astăzi, în trei direcții. *Prima orientare*, cea mai extinsă, se constituie în jurul următoarelor preocupări: frecventarea cafenelelor, barurilor și restaurantelor, discotecilor, petrecerilor, întâlnirilor. *A doua orientare* este îndreptată spre teatru, concerte de muzică clasică, operă, balet, lectură. Acestei tendințe îi corespunde un nivel de cultură mai relevant, având însă o extindere mai mică. *Orientarea a treia* include preocupări sportive.

Tabelul ce urmează reflectă procentajul preocupărilor de timp liber al tineretului studios din Republica Moldova. (Cercetarea sociologică a fost efectuată în perioada mai-iunie 1998 de către Laboratorul de Sociologie. Eșantionul a cuprins

597 subiecți de la 6 instituții de învățământ superior din municipiul Chișinău).

Tabelul 1. Preocupări ale tineretului studios în timpul liber (în %)

<i>Activități de timp liber</i>	<i>Foarte rar, niciodată</i>	<i>Uneori, ocazional</i>	<i>Frecvent, sistematic</i>
Plimbări	11,2	61,6	27,2
Audieri de muzică	13,5	28,0	58,5
Întâlniri cu prietenii, discuții	11,7	55,2	33,1
Cinematograf	75,8	21,3	3,0
Teatru	71,8	24,0	4,0
Muzee, expoziții	75,8	19,9	4,4
Lectură	22,3	46,9	30,8
Discotecă	35,8	49,0	15,2
Concerte	51,5	43,1	5,4
Sport	36,1	35,2	28,8

Menționăm că modul de petrecere a timpului liber este determinat de situația concretă din țară și variază în funcție de o serie de factori sociali ca: sex, vârstă, situație familială, situație materială, nivelul de instruire, categoria profesională, mediul de reședință, existența și funcționalitatea serviciilor sociale etc.

În funcție de sex: sexul feminin se orientează mai mult către activități culturale (concerte de muzică ușoară, clasică, operă, balet, teatru, lectură); sexul masculin se orientează mai mult către activități sportive, frecventarea cafenelelor, barurilor, petrecerilor, discotecilor etc. *În funcție de vârstă:* persoanele între 16-19 ani preferă mai mult concertele de muzică ușoară, discotecile, casele de cultură, competițiile sportive; cei între 20-24 de ani se orientează mai accentuat spre activități culturale, dar și spre frecventarea cafenelelor, barurilor etc. *În funcție de nivelul de instruire:* persoanele având cultură profesională se disting prin preferințe pentru discotecă și întâlniri sportive; tinerii liceeni preferă concertele de muzică ușoară, frecventarea cafenelelor, barurilor; persoanele cu studii superioare manifestă preferințe culturale mai extinse și mai intense, la care se adaugă și excursiile.

În ce privește petrecerea timpului liber în zilele de odihnă, nu se constată diferențieri de activități desfășurate, ci doar rezervarea unei ponderi mai mari de timp unora din ele. O parte din tineretul studios și în zilele de odihnă își ocupă timpul în majoritate cu studierea disciplinelor.

De fapt, în prezent, modalitățile de utilizare a timpului liber sunt apreciate, aproape în totalitate, ca nesatisfăcătoare, fie din insuficiența timpului liber pentru unele categorii

demografice (femei, intelectuali, studenți), fie din insuficienta dezvoltare a gustului, cerințelor pentru activitățile de timp liber, fie din insuficiența condițiilor materiale necesare unei utilizări corespunzătoare. Paralel, remarcăm tendința unor abuzuri în petrecerea de timp liber, care în loc să-și îndeplinească rolul de repaus creator, devine factor de generare a unor alte forme de oboseală.

Astăzi, mai mult ca oricând, apare necesitatea organizării cât mai eficiente a timpului liber, în vederea dezvoltării pozitive a personalității în curs de formare. Timpul liber nu este un fenomen independent de viața socială și sistemele ei de valori. Dimpotrivă, rădăcinile lui sociale și psihologice sunt adânc congrescute în cultură. Participarea la viața culturală este o activitate de timp liber alături de celelalte activități de relaxare și recreere.

În prezent atestăm o scădere a interesului tuturor categoriilor demografice pentru participarea la viața culturală.

Ridicarea nivelului cultural al activităților de timp liber în rândul tineretului este un proces complex, compus din numeroase elemente. Două dintre acestea sunt de o importanță esențială: în primul rând, activitatea organizatorică, desfășurată pentru asigurarea condițiilor de petrecere a timpului liber și, în cel de-al doilea rând, însuși procesul de educație, care conduce

la un anumit grad de dezvoltare spirituală și determină structura generală a cerințelor și necesităților de timp liber (ambele fiind la un nivel foarte scăzut).

Educarea corectă a aspirațiilor, gusturilor tinerilor în alegerea activităților de timp liber necesită intervenția mediului familial și social. La acest capitol, remarcăm în prezent o inconsistență din partea mediului familial. Majoritatea părinților nu știu de multe ori ce să ofere copiilor lor ca model pentru petrecere a timpului liber, utilizarea eficientă a căruia i-ar ajuta la pregătirea și adaptarea corespunzătoare către tranziția de la statutul de tânăr la cel de adult. În ceea ce privește aportul mediului social la realizarea educației tinerilor în consumarea timpului liber, apare necesitatea dezbaterii problemelor legate de metodele, motivațiile și căile de realizare, ținându-se cont de următoarele caracteristici:

- durata timpului liber depinde de distribuția timpului pentru diferite activități obligatorii, precum și de modul de funcționare a serviciilor sociale de care beneficiază;
- modalitățile de utilizare a timpului liber depind de o serie de factori, dintre care cei mai importanți sunt: volumul de timp liber, condițiile existente de utilizare a timpului liber, disponibilitățile personale ale tinerilor pentru utilizarea acestora;
- timpul liber consumat în activitățile culturale care necesită o pregătire specială este cel mai mic;

- formele de activitate alese de tineri au preponderent caracter de consum pasiv;
- dorințele manifestate de tineri în legătură cu modalitatea de petrecere a timpului liber reflectă lipsa de aspirații pentru participarea în mod activ, creator, la activitățile cultural-educative sau, cel puțin, la activități recreativ active, cum ar fi, de exemplu, practicarea de sporturi;
- o mare parte din tineret percepe neadecvat utilitatea timpului liber, ba chiar mai mult, manifestă o atitudine pasivă față de caracterul de consum al acestuia.

Astăzi, un interes vădit prezintă nu atât durata timpului liber, cât calitatea activităților efectuate pe segmentul de “timp liber”. Vârsta subiecților de 18-30 ani ar justifica un program de timp liber complex, care să-i pună în contact cu toate sursele de informare, cu toate mijloacele cultural-educative care le-ar permite în același timp activități de recreare și distracție.

Cele menționate mai sus reflectă insuficienta atenție care se acordă timpului liber ca mijloc de formare și dezvoltare a tinerei personalități.

Referințe:

1. C.Angelescu. *Dezvoltarea serviciilor pentru populație și timp liber*. - București, 1989.
2. I.Mărginean. *Tineretul deceniului unu. Provocările anilor '90*. - București, 1996.
3. *Tineretul republicii în perioada de tranziție la economia de piață: probleme și soluții*. - Chișinău, 1993.

**Tineretul la răscruce de milenii:
realități și perspective**

*Materialele conferinței
din 8 noiembrie 1999*

Semnat pentru tipar 18.05.2000
Formatul 60x84¹/₁₆. Rotaprint.
Coli de tipar 9,0. Comanda 50/2
Tirajul 450.

**Lucrările editate cu sprijinul
UNICEF se distribuie gratis.**

Tiparul: Centrul Editorial al U.S.M.
2009 Chișinău, str. A.Mateevici, 60.